

duhovno življenje 1990

DUHOVNO ŽIVLJENJE

SLOVENSKA VERSKA REVIIJA

LETO 57

DECEMBER 1990

Bog prihaja k človeku, človek naj pride k Bogu

Božična noč je drugačna od vsake druge noči; je sveta in blažena, božja in človeška hkrati; je svetla kakor dan. Uro za uro so po različnih meridianih zemeljske oble razsvetljene cerkve in domovi. Ta svetloba potuje okrog našega planeta z angelovim sporočilom: Oznajam vam veliko veselje za vse ljudi. Danes se vam je rodil zveličar, ki je Kristus Gospod (Lk 2, 10-11).

Evangelij polnočnega slavlja pove, da sta Jožef in Marija prišla k popisovanju iz oddaljenega Nazareta v Davidovo mesto, Betlehem. „Ko sta bila tam, so se ji dopolnili dnevi, da bi rodila. Rodila je sina, prvorojenca, ga povila v plenice in položila v jasli, ker zanj ni bilo prostora v prenočišču“ (Lk 2, 6—7). Toda božja ljubezen se ne da premotiti. Pastirska votlina, zatočišče ovac pred nevihtami ali v hladnih nočeh, je postala mesto svetega dogodka, ki je veselje neba in upanje sveta.

Tako preprosto je opisan dogodek božične noči. Tako neslišno in neopazno je prišel Bog na svet. In vendar je prav ta dogodek pretrgal molk in izpolnil več tisoč let trajajoči advent. Postal je tako glasen, da ga ni mogoče preslišati. Že dva tisoč let prebujata človeštvo, da se

v božični noči zazre v mejnik, ki deli zgodovino v dva dela, pred Kristusovim rojstvom in po njem.

Mnogi, žal, ne poznajo več prave vsebine božičnega praznika. Božič jim je kvečjemu le tradicija, lep, domač, družinski praznik, ki zbližuje ljudi in odpiha pepel s tiste žerjavice ki še tli globoko v srcu kot spomin na dobrega Boga, na nepozabna doživetja ob okrašenem drevesu in jasicah ter ob pesmi Sveta noč, blažena noč. Da, tudi to je božič, a ni vse, ni dovolj.

Božič ni praznik za oči ne spomin na preteklost. Božič ni samo dela prost dan, je praznik z globoko versko vsebino. Za kristjana je svet dan, božji in človeški obenem. Bog je postal človek. S človeškim rojstvom in življenjem je stopil v našo zgodovino, v naše vrste, se odel z našo naravo in postal nam enak v vsem razen v grehu. Postati človek pa pomeni postati brat. Učlovečeni Bog je postal naš brat.

On, ki je vzvišen nad vse, se je ponižal. Ni se branil učlovečenja. Postal je eden izmed nas, da bi dal sam sebe za nas, nas odkupil iz krivičnosti in očistil kot izvoljeno božje ljudstvo, vneto za dobra dela.

On, ki je ljubezen, se je odpravil v svet sovraštva, brezbržnosti in Herodove krutosti, v svet greha in zla, da bi ga odrešil in spremenil v skupnost bratov in sester.

On, ki je luč, je prišel v svet teme, da bi vse ljudi razsvetlil s spoznanjem resnice: Bog prihaja k človeku, človek naj pride k Bogu.

On, ki je življenje samo, je stopil v svet smrti in umrljivosti, da bi s svojo smrtjo na križu in s svojim vstajenjem vsem podaril večno življenje. Vsi se rodimo, da bi živeli, edino on se je rodil, da bi umrl za nas.

Zato božič ni samo rojstni dan našega Odrešenika, marveč rojstni dan novega človekovega dostojanstva. Z njegovim rojstvom je ves svet, vse človeštvo preustvarjeno in prerajeno. Nismo bitja, rojena za konec in smrt, našo življenje je usmerjeno v večno mladost.

Nihče ni človeka tako počastil kakor Bog, ki je postal človek. Noben humanizem ni dal človeku tako vzvišenega dostojanstva, kakor božji Sin s svojim učlovečenjem in človeškim rojstvom.

Zato božič ni le spomin na davni dogodek v Betlehemu, je tudi naš dogodek in za naš čas. Po veri in milosti se Kristus želi učlovečiti in roditi v vsakem času, v vsakem človeškem rodu, v vsakem izmed nas. On želi biti sodobnik in sopotnik vseh in vsakogar.

V imenu vseh slovenskih škofov želim duhovnikom, redovnikom, redovnicam, vernikom doma in po svetu, bolnikom in trpečim v domovih in bolnišnicah: Blagoslovljen božič! Sreče, miru in milosti polno novo leto!

+ Franc Kramberger, mariborski škof

KO SE SPOMIN DOTAKNE ŽIVE SLIKE

Kako naenkrat zaživé ravnine
s cveticami, s potjo naravnost v svod!
Kako se zdramijo gorá davnine
in gozdi zašume ob strani vod,
ko se spomin dotakne stare slike.

Kako naenkrat slišimo besede
z akcentom, ki ga daje le srce.
Kako obraz s potezami razprede
smehljaj, pozabljene oči v njem vztle,
ko se spomin dotakne ljube slike.

Kako naenkrat svet postane čudo:
med skalami, kjer sanja Betlehem,
Marija Dete položi na grudo,
glavo obdaja slame diadem —
ko se spomin dotakne žive Slike.

Iz časa v večnost Nov se Svet odpira,
ker Božji Sin v teh jaslicah leži.
Prav Isti, ki bo šel za nas umirat,
od mrtvih vstat, da v srcih zaživi.

Spomin dotika v Sliki se Resnice.

Vladimir Kos

Naše božične pesmi in božični čas

Ni si mogoče zamisliti lepega obhajanja božičnih praznikov brez naših božičnih pesmi, ki nam vsako leto kličejo v spomin in ponavzočujejo Gospodovo rojstvo.

Odrešenikovo rojstvo kot osrednji motiv

V vseh božičnih pesmih je osrednji motiv Jezusovo rojstvo. Pesmi se naslanjajo na svetopisemsko poročila. Poleg Deteta nastopajo angeli, pastirji, Marija in sv. Jožef ter sv. trije kralji.

Vloga angelov je takole izražena: „Angelsko petje se sliši v višavi; Gloria, slava, Bogu se glasi. Mir se oznanja ljudem po širjavi.“ „Duhovi nebeški se z raja vrste, prepevajo slavo, na zemljo hite.“ „Veseli glas gre do nas, z nebes veseli glas.“

Angel prinese pastirjem sporočilo: „Radost oznanjam, nikar se ne bojte! Čudo neskončno nocoj se godi: Rojen Zveličar je; molit ga pojte, v jasliah revnih na slamci leži.“ „Sred svetlobe se prikaže božji knez. Nič, mōžje, se ne strašite; rojen vam je kralj nebes.“

Pastirji se takoj z veseljem odzovejo angelovemu povabilu: „Rajska novica pastirje prevzame, k jasliah naglo vsi skupaj hite. Najdeno Detece srca jim vname, v dar mu podajo spokorno srce.“

Pastirji so se na veselo novico o Jezusovem rojstvu že neposredno pred angelovim sporočilom s petjem dejavno pripravili: „Pastirjem srčneje se petje ogreje: o, pridi, Zveličar, odpri nam nebo!“

Novorojeni Odrešenik „v jasliah ravnih na slamci leži“, ima „trde jasli v mrzlem hlevu“, „pri ubogih pastircih na slamci leži, si revščino izvoli, ponižnost uči“, „v skromne je povit plenice“, „tam na gmajnci v revni štalci“. Štalca je „podrta, vsepovsod odprta“, jasli so „lesene sred zime ledene“.

Učlovečenega božjega Sina je rodila Devica Marija v skrivnostni sveti noči opolnoči, saj pojemo: „Sveta noč, blažena noč, vse že spi, je polnoč.“ „Božji nam je rojen Sin, radujmo se! K nam je prišel iz višin, veselimo se! Iz prečiste Deve, rodbine kraljeve, božji nam je rojen Sin.“ „Prišla je lepa sveta noč, ... v skrivnost je potopljena, kot zarja razsvetljena, ... sveta noč, skrivnostni raj.“ „Očetove slave je odsvit z višave, v telesu človeškem je Bog Sin Device, roda kralja Davida.“

Tudi zvezde so v noči Odrešenikovega rojstva drugačne kakor na druge noči v letu, saj pojemo: „Glej, zvezdice božje migljajo lepo.“ „Tisoče zvezdic gori, vse se

Odrešenjski pomen Jezusovega rojstva

nocoj veseli.“ „Kak zvezde migljajo, prijazno igrajo in sevajo milost na grešno zemljo.“

Odrešenik je bil napovedan: „Davno že prerokovan.“ „Obljuba predavna postala je res.“

Naše božične pesmi so posebej pozorne na Jezusovo mater Marijo. Večkrat omenjajo tudi sv. Jožefa: Pastirji „Dete najdejo z Marijo in rednika Jožefa“. „Prečista Devica Marija v hlevčku pobožno kleči in Dete v plenice povija, seva ji raj iz oči.“ V hlevčku „je Marija, Detece povija, sveto Dete Jezusa. Tam stoji ob strani tudi Jožef sveti, lepo svetlo brado ima. Z nogo pripogiblje, Detece zaziblje, sveto Dete Jezusa.“

Enkrat so omenjeni sv. trije kralji:

„Trije kralji v zlati lepi halji na kamelah jezdiijo. Prineso darila: dragega kadila, mire, čistega zlata.“

Naše božične pesmi sežejo nazaj na začetke človeškega rodu, na dejstvo prvega greha, ki je temno ozadje, na katerem zasije potreba po odrešenju in zato učlovečenju in rojstvu božjega Sina: „Prva človeka grešila sta v raju, milost izgubil človeški je rod. Krivda težka in velika, večna smrt nam brez Rešenika! Da nas iztrga peklenskemu zmaju, pride nas rešit Zveličar, Gospod. Oče nebeški je spolnil obete: lastnega Sina v rešenje nam dal.“

Božji Sin je prišel na svet iz ljubezni do nas: „Samo ljubezen do nas te rodi.“ „Božja ljubezen do sveta te je poklicala z neba.“

V božičnih pesmih pogosto nastopa misel, da se je božji Sin učlovečil zaradi našega odrešenja: „Bog se učlovečil je, da bi nas odrešil vse.“ On „je na zemljo k nam prišel, da bi pregrehe nas otel“.

Sadovi odrešenja so: mir, pomoč, radost, rešitev od pogubljenja, zmaga nad hudobnim duhom, čas milosti, luč, sreča. Začeli so se uresničevati že v Odrešenikovim rojstvu: „Kot dete človeško prinesel nam mir je z nebeških višin.“ „Prišla je lepa sveta noč, ki dala nam je vsem pomoč.“ „Veselje nebeško napaja srce, saj prišel sam Bog je odrešit nas vse.“ „Pogube odrešil človeški si rod.“ „Stopila je kači na glavo Marija, odkar vam Devica je dala Mesija.“

„Nocoj se spet začenja čas milosti, rešenja.“ „Prišla je noč, ki nam z neba poslala luč je v dol solza; nocoj nas spet iz raja vir milosti napaja.“ „Dete ljubeče biser sreče siplje trpečim v dolino gorja.“

Več božičnih pesmi je usmerjenih v prihodnje odrešenje na križu: „Le spi, le spi, božje Dete ti! Oh saj ko se zbudiš, te čaka težki križ za nas.“ „Ko zrasteš, bodeš točil kri, če v smrt te izroče, na križ pripne te greh ljudi, prebode ti srce.“

Jezusovo rojstvo v božičnih pesmih ni predvsem pretekli dogodek, temveč dogajanje, ki na neki skrivnostni način traja še danes, prav zdaj, ko kristjani pojemo ali poslušamo božične pesmi. Mašna daritev v božičnem času s svetopisemskimi berili pri besednem bogoslužju, z evharističnim bogoslužjem in s petjem božičnih pesmi ponavzoči v povezavi z Jezusovo velikonočno skrivnostjo tudi njegovo rojstvo. Božične pesmi pojemo in poslušamo zato, da bi se približali Gospodovemu rojstvu, ki postane na skrivnostni način prav danes navzoče. Božje Dete se mora roditi v naših srcih. Posebej se to zgodi s prejemom sv. obhajila. Božične pesmi pri tem v izdatni meri pomagajo.

Pastirji, ki molijo novorojeno Dete, so nam spodbuda za posnemanje: „Verni, hitite, njim se pridružite. O pridite, molimo Jezusa!“ „Sveta se skrivnost obhaja, božji Sin se v njej rodi. V dušah

vernih se poraja Dete blažene noči. Sreča neizmerna dana rodu je človeškemu: Kruh se božji v njej pripravlja srcu, Bogu zvestemu.“ „Srečen si, človek, tisočkrat srečen! Jezus prebiva pri tebi vsak dan. Pa čeprav si reven, pomoči potreben, v duši tvoji sam Zveličar Bog živi.“

Prisrčna molitev

Prisrčna in tako domača božična skrivnost ljudi kar vabi k pogovoru z novorojenim Detetom. Pogosto gre za preprosto zrenje, kontemplacijo božične skrivnosti. Vernike, ki sicer ne poznajo sistematične meditacije, božične pesmi uvajajo v globino krščanstva, v kontemplacijo. To dejstvo kaže, kako nepogrešljivo vlogo imajo za krščansko življenje cerkvene pesmi, za tiste, ki jih s srcem pojejo, in za tiste, ki jih s srcem poslušajo.

Angel naroča pastirjem, naj novorojenega Zveličarja molijo: „Rojen Zveličar je; molit ga pojte.“ „Tja pojdite in molite Zveličarja Boga. Kot angelci zapojte vsi, kar glas moči ima.“

Molitve angelov in pastirjev nas spodbuja k posnemanju: „Nebeški duhovi nad hlevčkom hvalnice sveste pojo, pastirci ob jaslih klečijo, molijo Dete ljubo. Pred Dete še mi pokleknimo, z angeli pojmo mu čast in srca mu v dar poklonimo, večna njegova smo last.“

Jezusova molitev v jaslicah za nas nas nagiblje, da ga molimo:

BETHLEHEM - PUER JESUS IN PRAESEPIO

„To Dete častimo, v plenice povito, tam v jaslicah čuje in moli za nas.“

Naj sledi nekaj primerov, s katerimi pesmi vabijo k molitvi božjega Deteta, o katerem večkrat poudarjajo, da je pravi Bog: „Pridite molit Jezusa, novorojenega Boga.“ „Tiho pristopimo, srčno počastimo ljubega Zveličarja.“ „Roke sklenimo, vdano molimo Dete, ki v hlevcu se milo smehlja.“

Pogosto gre za molitveni pogovor, za češčenje, zahvalo in prošnjo: „Bodi češčeno, o Dete preblago.“ „Dete rajsko, Dete sveto, o preljubi Jezus naš! Pridi k nam, saj trde jasli v mrzlem hlevu ti imaš. Glej, srce te vabi vroče: pridi, pridi, večni Kralj! Daj nam

mir in tisto srečo, ki si jo pastirjem dal.“ „Ti, nebeško Detece, sliši, česar prosim te. Daj nam vsem v nebesa priti, angelcem se pridružiti.“ „Jezus, ti z ročico svojo blagoslovi dušo mojo.“ „Spet smem pri tvojih jaslicah klečati, božje Dete, kako nebeško srečen sem, ko zrem v oči ti svete. Tu uživam tisti sladki mir, ki svet ne zna ga dati, pri tebi, Jezušček, želim za vekomaj ostati.“ „Tebe mi zvesto ljubimo, svoje srce darujemo, milostno v nas oziraj se, v stiskah pa nas podpiraj vse.“ „Ti božje Dete, ljubiš me, odpiraš vir radosti. Tud' jaz pristrčno ljubim te, sladkost čez vse sladkosti.“

Anton Nadrah

Praznovanje božiča

Ko se starejši človek spominja svoje mladosti, se je — med drugim — spominja tudi kot nedolžnosti; morda celo predvsem kot nedolžnosti. Vendar je razlika, ali menimo, da gre za našo, mojo, posebno, posamezno — zgolj človeško — nedolžnost, ali pa se zavemo, da vir — zgled — te nedolžnosti ne tiči v nas, ampak je zunaj nas, v Bogu, v Kristusu; oz. točneje: prek naše duše, ki je od Boga, je tudi v nas. Vsak od nas se prav prek Boga-Kristusa pokazuje kot enotnost notranjega in zunanjega.

Božič je družinski, kulturni itn. praznik; za kristjana je prvenstveno verski. A kaj vidi kristjan najprej in najmočneje v tej verskosti Božiča? — Gotovo, da je mogoče v tem prazniku več pogledov, izkustev, doživetij, verskih vsebin. Sam bom skušal osvetliti eno med njimi.

Ne mislim, da je postal svet šele danes umazan; da je šele danes izgubil nedolžnost. Čeprav je pred sto leti več ljudi kot danes — vsaj na Zahodu, tudi v Sloveniji — verovalo v krščanskega Boga, pa je bilo v tedanjem svetu prav tako mnogo grdega, umazanije. Bila je sicer manj javna, bolj hinavsko prikrita, a svet se je enako trgal v vojnah, sporih, prepirih, zlu, krvi, nesreči, obupu kot danes. Mere tedanje in današnje nesrečnosti pač človek ne

more izmeriti; o tem ve kaj le Bog.

Svet je zmerom grd, a je zmerom tudi lep. Zmerom? Da; tudi tedaj, ko je prepričan, da je Boga dokončno ubil — kot menijo mnogi danes. Kajti Bog sveta ne zapušča. Dokaz — največji, tako rekoč absolutni dokaz —, da ga ne zapušča, je prav v tem, da je poslal na svet — zanj, za človeka — trpet in umret svojega edinega Sina: da bi svet odrešil. To je pravzaprav komaj verjetno, tako veličastno in obenem strašno je; malokdaj se veličine in groze te božje odločitve in dejanja polno zavedamo.

Bog kot Bog — ker je neskončen, vsemogočen — bi lahko človeka odrešil na način kot odrešitev pojmuje muslimanstvo, ne da bi poslal v smrt svojega Sina, to je del sebe kot troedinega Boga-osebe. Božja volja je neomejena, torej bi lahko ljudi prisilil, da se spokorijo in spreobrnejo. Pa krščanski Bog tega ni storil, ker je dal — že na začetku — človeku svobodo, avtonomijo, suverenost, s tem pa pravico in dolžnost, odgovornost in moč (možnost), da se odrešuje tudi sam: z brezgrešnim življenjem, z delanjem dobrega, z izpolnjevanjem božjega nauka, zapovedi, z upoštevanjem prepovedi. Se pravi, krščanski človek se zaveda, da ni absolutno svoboden in suveren, da pa je

vendar svoboden; da je v njegovi moči, da Boga zanika in da se sam pogubi.

Ker je dal človeku to in takšno svobodo in ker je to svobodo človek zlorabil — jo še zlorablja —, je bil Bog pred dilemo: človeka kaznovati, kot bi radi obupanci in samoljubneži, ki si ne znajo predstavljati žrtve za drugega; ali pa vztrajati pri svoji odločitvi, da je človek svoboden, ob tem pa skušati človeka zdramiti, prebuditi v zavest, kaj počne, če je grešen. A kakšno dramilo bi moglo biti učinkovitejše kot to, da je poslal Bog lastnega Sina v smrt! Ubili s(m)o ga ljudje, ker nismo prenesli, da bi med nami živela absolutna dobrota in čistost, nedolžnost in žrtev; ker nismo hoteli dopustiti, da bi se Bog pokazal tako neskončno ljubeč, da se sam izroči človeku; takšna misel nas je zgrozila do smrti. Rajši smo Boga kot Kristusa — ne le Judje, tudi mi danes — tajili, kot pa da bi pristali na pogled v božjo veličino samoizročitve zlu za spravo z Bogom, za novo zavezo z Bogom.

Veličastnost — slava — Boga, ki jo molimo vsak dan pri maši,

je — tudi — prav v tem, da se je Bog izročil ljudem kot absolutno nedolžen. Vsi drugi smo upravičeno kaznovani; vsi smo grešniki — razen Matere Božje Marije, ki je bila celo brezmadežno spočeta. Smrt je naša usoda: naravna posledica naše grešnosti. Bog pa je umrl za nas, čeprav je bil — edini — nedolžen. Zmoremo prenesti to resnico?

Moremo jo prenesti, če se gledamo kot božji otroci; če v sebi gojimo — vzgajamo — svojo nedolžnost; če se borimo zoper grehe (čeprav sami nad grehi ne moremo zmagati dokončno in potrebujemo za to božjo — cerkveno — pomoč z odvezo od grehov); če v sebi razvijamo močna čustva hvaležnosti, s katero edino lahko prenašamo dejstvo, da je Bog — kot Bog — umrl za nas, a za nas od mrtvih vstal.

Vsakično pretresenost ob Jezusovem rojstvu, ko se zavedamo, kaj čaka tega otroka — zaničevanje, posmeh, mučenje, trpljenje in nazadnje smrt (čeprav še bolj nazadnje vstajenje) —, zmoremo vzdržati, če čutimo, da nam to omogoča božja ljubezen; če se gledamo objeti od božje ljubezni; če čutimo, da nam Bog s svojo blagostjo in milino pomaga prenesti tremendum dejstva božje smrti; če nam je zavest zgroženosti premagana od zavesti osrečenosti, blaženosti kot predokusa večnosti, da Bog ni smrten, čeprav je umrl (za nas).

Na božični dan praznujemo bož-

Božična spoved

Prosen je odrinil težka vrata in jih zaprl za sabo. Ledena rezila burje so ostala zunaj, trepetavica golih kostanjevih vej se je pogreznila v tišino. Sprejela ga je negibna notranjost cerkve, dišeča po vsem minulemu: po dogorelih svečah, po razgubljenem kadilu, po obmolklih orglah in petju, po ljudeh, ki so že tolikokrat prišli tja in se že tolikokrat razšli.

„Tukaj sem varen ko v davni domači hiši!“

Obšla ga je velika sreča, da je ubežal vsemu, posebno cestam, ki so bile eno samo vrvežno predpraznično šviganje avtov v obe smeri, zagrizeno, strastno tipanje luči v tekmi za prednje mesto.

V cerkvi pa je počival mir: od vseh strani stisnjen se je zatekel med visoke stene in je nemel. Svet zunaj poln hrupa, tukaj pa molk visokih oken, oltarjev, podob, spovednic in klopi, tišina kora skoraj že v temi.

In postrane jaslice, še tople od cerkvenikovih rok, mladi bori ko

je Rojstvo: znamenje in resničnost, da se je rodil Odrešenik, t.j. tisti, ki nam omogoča živeti kljub vseh strahotam življenja pomirjeno in srečno. V tem je smisel in vsebina rekla: mir božji z vami in v vas!

Taras Kermauner

da še rastejo, mah ko da še živi.

Spovednica, ki je pritegnila Prosenove oči, ni bila mrtva ko druge, zakaj ob vijoličasti zavesi je sijal tanek pokončen pramen luči ko zlat meč božje milosti. Očitno je notri sedel spovednik in v pričakovanju ljudi molil brevir.

A dokler ni vstopil Prosen, je bil on v cerkvi edino živo bitje. Potem se je zdelo, da je tišina še bolj nabita od dvojnega čakanja: od pripravljenosti enega in pripravljenosti drugega človeka.

Prosen je v občutku hude upehanosti pokleknil k zadnji klopi in skril obraz v dlani. Nekaj se je začelo v njem raztapljati, začelo je popuščati v sencih in liti mehko bo v zaprte oči. Nekaj kot otroško blaženstvo mu je trlo oklep, ki se je naredil okoli njegovega srca, da se je počutilo ko nebogljena ptica v tuji pesti.

Vedel je, da to ni nič drugega ko utrujenost.

Ni mu bilo neznano, da je treba boj za življenje vsako jutro znova začeti in ga do večera zmagovito dobojevati. Ali če dnevi prehitevajo eden drugega, kdaj naj se človek odpočije? Kdor pa se ustavi, bo po njem; kdor ne uspe, mu ne bo več mogoče živeti. Zakaj današnji svet nima srca, njegovo geslo je: Služi in trosi; garaj in si privošči; kolikor boš nagrabil, toliko boš imel. Ta čas je brez ljubezni, brez prostosti, brez od-

diha — saj ko ti počivaš, veš, da drviyo drugi sebično naprej, in te je strah, ker sam zastajaš. V žile ti leze hlad sveta.

Prosen se je v klečanju ko okamenel pogovarjal z Nekom in ga spraševal: „Kje si, da me rešiš vrtoglavice? Da me živčna skrb za obstanek ne stre? Da mi otroci, ki jih tolikokrat v nočni uri čakam pri oknu, ne zaidejo na pot nepoštenja, neresnice in nečasti? Da me ne bo skušal obup in ne plašila smrt? Glej, moči mi pohajajo, dolga hoja je že za mano, truden sem od vsega: od naporov, od zmag in porazov, a najbolj od naglice, ki me prestreljava z nevidnimi puščicami, da sem poln brnenja odbeglih ur. Kje si, ko koprnim v pusti samotnosti časa — Ti, ki edini daješ iz nesebičnosti, iz čiste ljubezni?”

Še vedno sta bila sama notri: eden za vijoličasto zaveso potrpežljivo čakajoč v mrazu, a Prosen otrplih kolen na trdem lesu, s komolci oprt v tisočkrat zglašen les klopi.

In še to te prosim: daj mi spoznati, kaj je prav in kaj ni. Meja med dobrim in zlim namreč izginja, pojmi se mešajo, vsakdo razglaša za dobro in pravilno tisto, kar mu prija, ustreza — in tisto tudi sprejema. Bojim se, da nekaj ni v redu: da pri vsem tem ne iščemo Tebe, ampak sebe.“

Prosen se že dolgo ni tako odprl Tistemu, ki je molče čakal svetla na koncu njegove poti. Kako dolgo? Zazeblu ga je, ko je ugo-

tovil, da je od takrat minilo eno celo leto.

„Kdaj je minilo?”

V svetlobo iztekajoča se zima; veličastni oltar pomladi, ko so se nevihte umaknile v gore, brezbrežno sonce poletja; mlačne rose jeseni — in zdaj ti najkrajši, najbolj živčni dnevi, ko je treba pod vsem potegniti črto, da bo spet mogoče dihati.

Prosen je razmislil zadnje leto svojega življenja. Ob vsem delu, ob vsej naglici dni se je nabralo na njegovi duši nemalo prahu, plevela, drobnih ran in slabosti, krivd iz oholosti, lakomnosti in mržnje do drugih. Ko je spoznal, da mu je kljub vsemu prizadevanju za obstanek na pravi poti duša obremenjena z grehi, se je razžalostil. Bil je hud sam nase, ker je podlegel slabostim.

„Saj vse to nima nobenega smisla — to večno vrtenje v elipsi, slepenje samega sebe! Nečastno je za človeka!”

Prosen je pokleknil k spovednici. Slišal je, kako je spovednik ugasnil luč in odprl okence. Obratoma sta se srečala v temi: eden, da govori in prosi odpuščanja, drugi, da posluša in z molitvijo, z znamenjem križa prikličie milost na skesanega.

Bila je tema... toda neka druga luč je začela sijati Proseni, ko je govoril, luč detinstva, ko je razgaljal svojo dušo, da bi jo ozdravila milost.

In ko vsakokrat se je tudi zdaj po opravljeni spovedi čutil na pe-

rutih. Nič drugega na svetu mu ne bi moglo dati te lahkotnosti. Zakaj svet je zahrbtn, zvit, mrzel, sebičen, duša pa je iskrena, rahločutna, topla in ljubeča. Med njima bo večni boj.

Njegovo srečo je kalila ena sama misel: zakaj tako redki iščejo miru tam, kjer ga je moč najti? In ko je odmolil, kar mu je naročil spovednik, je dodal še eno prošnjo: „Pokaži, Gospod, njim, ki se mi smilijo, ker jočejo v blesteči laži sveta in tavajo po var-

ljivih stezah, da Te bodo našli v najboljšem in najlepšem, kar se jim sramežljivo skriva na dnu srca!“

Prosen je povedal vse in je vstal. Počasi se je okrenil h kropilnemu kamnu, se prekrižal ter se vedro ozrl po temačni cerkvi. Vrnil se bo vanjo po deviški preprogi snega, ko bo slovesno razsvetljena za polnočnico, za obhajilo in zahvalno pesem.

Vinko Beličič

Šel v nebеса

V danes obstoječi predstavi o svetu, ki so jo oblikovale naravoslovne znanosti, ni prostora za „nebеса“. Tu lahko govorimo le o „prostoru vesoljstva“, ki ga vedno globlje raziskujemo z opazovanjem, merjenjem in računanjem in v katerega vedno bolj prodiramo z instrumenti in „vesoljskimi ladjami“. Lahko strmimo nad tem, kar smo na tej poti odkrili in kaj je že postalo možno.

Hkrati se postavljajo vprašanja, kaj postane iz nas, če zaznavamo in imamo za resnično le še tisto, kar lahko merimo in izračunamo. Če gre za nas same, so ta vprašanja toliko glasnejša.

Morda bo nekoč neka formula (obrazec) pojasnila, zakaj se nam zdita neko drevo ali obraz lepa. Morda bomo nekoč lahko izraču-

nali, kaj se dogaja v našem organizmu, če se veselimo ali smo žalostni, če drug drugega sprejemamo ali odklanjamo, če upamo ali obupujemo.

Morda bomo nekoč s pomočjo kemije lahko celo postali veseli ali žalostni, prijazni ali neprijazni, polni upanja ali obupani. Toda upira se nam, da bi naj naravoslovje in tehnika bili edina pot, kako razumeti nas same in naše ravnanje.

Svet našega „srca“ z našimi hrepenenji in bojaznimi, z veseljem in žalostjo, s sposobnostjo ljubezni in sovraštva, navdušenja in dolgočasje je za nas poseben svet, ki ga nočemo prepustiti le računu in manipulaciji.

Z močmi svojega srca slutimo, da nas obdaja in prebiva v nas še

druga stvarnost kot le-ta, ki jo lahko zagrabimo in merimo. O njej govorimo v podobah in ne v obrazcih. Tako lahko govorimo o roki, v katero je položeno vse, tudi naše življenje. Lahko govorimo o domovini, v katero je položeno vse, tudi naše življenje.

Lahko govorimo o domovini, v katero potuje vse človeštvo vseh časov. Lahko govorimo o „zgoraj“, od koder naše življenje prejema spodbude k dobremu, moči za ljubezen in kažipote v prihodnost.

Tako so o „nebesih“ govorili ljudje pred nami. S tem pa niso imeli v mislih vesoljnega prostora. Tudi niso mislili, da lahko nebеса dojamemo s pojmi, če o njih govorimo.

A vseeno so hoteli govoriti o svojem slutečem hrepenenju po božjem svetu, ki nas obdaja in nosi, o svetu, v katerem prebiva le mir, v katerem naj najdemo domovino in iz katere prihajajo za nas darovi dobrote in usmiljenja. Tako so dvigali svoje oči in roke kvišku — k nebu in prosili, tožili in poveljevali.

In to ponavljamo za njimi v zaupanju, da je naša sodobna, zaprta podoba o svetu vendarle odprta „navzgor“ za zgodovino, ki jo hoče Bog imeti z nami.

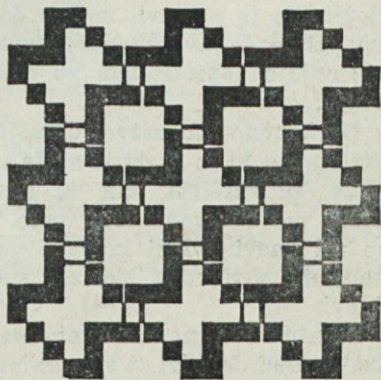
Ko tako delamo, izkušamo, da nam izročene podobe niso skladne s stvarnostjo kakor naši obrazci. Zelo hladno bi postalo okrog nas, če bi se čutili obdajane le od vesoljskega prostora brez sočutja, razumevanja in dobrote. Sami se

bi bi postali zelo tuji, če bi gledali nase le še kot komplicirana, zapletena kemična kroženja brez navdiha, odgovornosti in svobode.

Če izpovedujemo vero, da je Jezus „šel v nebеса“, povemo v podobni, kam je odšel iz svoje smrti. Bil je privzet v življenje, ki omogoča vse drugo življenje. Bil je pritegnjen v tisto ljubezen, iz katere izhaja tudi vsa naša sposobnost za ljubezen. Bil je rešen v domovino, ki še vedno ostaja pred nami, dokler živimo. Je pri Bogu, pri Očetu. Po njem je prvi človek tam, kjer naj vsa naša zgodovina doseže svoj cilj.

Z Bogom, Očetom in v Bogu Očetu, tudi nam odtlej ostaja Jezus blizu do konca časov. Daje nam kruh ljubezni in miru, ki naj ga že tukaj in zdaj začnemo deliti drug z drugim. Z Bogom, Očetom, je tudi on z nami na poti, da bomo tudi mi nekoč prispeli tja, kjer je on. Na to smem in hočem upati.

Dieter Emeis

Nedeljska maša - samo dolžnost?

V vseh časih in pri vseh narodih poznamo daritve Bogu ali bogovom. Človekova narava sama sili k darovanju. Daritve praljudstev so hotele izraziti prepričanje, da je vse, kar ima človek, božji dar, zato mu človek kot stvar isti dar vrača, da se mu zahvali in ga počasti ter prizna njegovo nadoblast.

Krepost bogovdanosti je tista, ki človeka nagiba, da daruje Bogu. V daritvi se tudi ta krepost najbolje izkaže kot izraz priznanja in češčenja Boga.

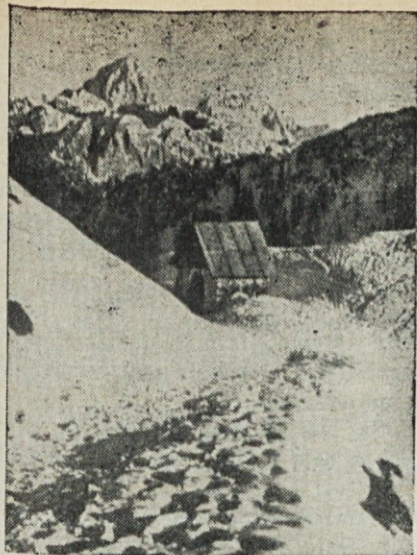
Za daritev so si vsi narodi prihranili določene dneve in čase. Izбира dne in časa je imela globok pomen. Od izbire časa je bilo odvisno, kako bo božanstvo daritev sprejelo in odgovorilo z blagoslovom.

S krščanstvom pa je sam Bog človeštvo pozval, da daruje ob vsakem trenutku, vsak dan, posebej pa ob nedeljah in praznikih. Božji Sin je postavil mašno daritev, ki jo duhovniki Nove zaveze opravljajo nepretrgoma po celem svetu.

Neskončno bogastvo odrešilne skrivnosti, ki jo vsebuje sveta daritev, se razširja dan za dnem skozi vse cerkveno leto, tako da so vsi dnevi v luči in moči velikonočne skrivnosti postali sveti dnevi.

Posebno moč pa ima sveta maša vsak sedmi dan, ko se spominjamo

s sveto daritvijo božjega počivanja po stvarjenju sveta in Kristusovega veličastnega vstajenja. Vsa krščanska srenja je zbrana, da vsako nedeljo postane „bratska skupnost v lomljenju kruha“ (Apd 2, 42). Mašna daritev je občestveno znamenje Cerkve. Obhajanje sv. maše pomeni življenje s Cerkvijo, z vsem božjim ljudstvom, z vsemi udi skrivnostnega Kristusovega telesa. Zato je ena največjih katastrof za krščansko življenje, če se kristjani udeležujejo nedeljske maše zato, da izpolnijo neko zapoved. Temu se ni mogoče izogniti, če postane obhajanje maše gola zunanja udeležnost, če gre le za zasebno prisostvovanje in ne za občestveno sodelovanje. Sveta maša je klic in moč za velikodušno in vzajemno delo kristjanov, za poboljšanje in zveličanje vsega sveta. Če mora vse naše krščansko življenje izhajati iz svete daritve, kako naj potem naše le zunanje prisostvovanje pri maši doseže tak sad. Maša rodi sadove samo tedaj, ko nam neha biti le obveznost; ko se s Kristusom sklenemo skupaj z vsem krščanskim občestvom. Obhajanje Evharistije ni nikoli samo dejanje zasebnega posvečenja ali samoposvečenja, ampak vedno posvečenje vsega krščanskega občestva. Kristus se je daroval, „da bi zbral razkropljene božje otroke“ (Jan 11, 52), ne le enega ali

dva otroka, med katerimi bi bili le mi.

Nedeljsko mašo je sveta Cerkev zaradi važnosti, o kateri smo govorili, določila za obvezno s cerkveno zapovedjo. Da kristjan zadosti tej zapovedi, je dolžan biti pri celotni maši, biti pri njej zbran in telesno prisoten na predpisanem kraju s pravim namenom.

Kdor ni „v duhu in resnici“ pri sv. maši, ne zadosti nedeljski dolžnosti. Ni pri maši, kdor samo uživa zaradi petja, kdor spi ali celo malo podremlje ali se celo mašo pogovarja.

Treba se je potruditi, imeti voljo, da smo pri maši pobožno. Kdor je le tu pa tam prostovoljno raztresen, se pogovarja in podobno, zadosti zapovedi, če je sicer

zbran. Moremo reči, da ima zadostno zbranost tisti, ki pazi vsaj na glavne dele svete maše.

Vernik mora biti v cerkvi, kjer je maša, iz zadostnega razloga more slediti poglavitnim delom maše tudi po raznih znakih, če prisostvuje ob cerkvi, ker je le-ta polna. Slediti maši po televiziji je hvalevredno, dolžnosti udeležbe pa ni zadoščeno. Pri maši gre namreč, za „bratsko skupnost pri lomljenju kruha“.

Kdor gre k maši zaradi glasbe, petja ali da zadosti družabnim razlogom, ne zadosti dolžnosti.

Razlogi, ki oproščajo od udeležbe pri zapovedani sv. maši, morejo biti nujna dela ljubezni, nujna dolžnost drugačnega reda ali prevelika oddaljenost. Nujno potovanje, bolezen ali okrevanje od bolezni, poklicne dolžnosti, ki se ne dajo odložiti, so zadostni razlogi za opustitev maše. Morajo pa storiti, kolikor se dá, da bodo vsaj tu in tam pri maši.

Izlet ni zadosten razlog za opustitev in je treba zaprositi za spregled.

Kristjan, ki dá na svojo čast, pa ne bo iskal razlogov za opustitev, temveč se bo vzgajal tako, da mu bo maša radostno obhajanje z brati in bo zato iskal priložnosti, da se maše udeleži iz ljubezni do Kristusa in iz močne želje, da se po maši vključi kot Kristusov učenec v Njegovo življenje, smrt in vstajenje.

Povzeto po
Štefanu Steinerju

Na obisku pri Gospodu

Ko sem se danes — hladen aprilski dan — vračal iz trgovine, Gospod, sem na križišču med Narodno in Proseško obstal v dvo-mu, ali naj Te obiščem ali ne.

Veš, na dež je kazalo sredi te muhaste pomladi, za sabo sem imel slabo noč, zraven sem ves žvižgal od prehlada. Pa še politika se mi je motovnila po glavi, kako bo v nedeljo tam onkraj Sežane, ali bo res zmagal DEMOS. Z eno besedo: cincal sem na mestu, zvoneč s torbo, dokler se nisem napol odločil, da odložim obisk za drugič in pojdem domov kuhat. Nekje sem bral, kako je nekdo, kadar ni utegnil skočiti k Tebi, naročal pozdrave po angelu varuhu. In če bi tudi jaz izjemoma izkoristil uslugo božjega kurirja?

Nič. Ko da me je nekaj pičilo, sta jo nogi ubrali po svoje, pa ne proti domu. Ni mi preostalo drugega, ko da sem jo mahnil za njima.

Velika tekstilna trgovina, vrtovi s forsicijami v cvetju, zid pokopališča, uličica ob župnijskem nogometnem igrišču.

In zdaj sem tu pred Tabo.

Ena proti deset bi bil stavil, da Te bom našel samega, samega tam na levi, ob lučki. In res, še enkrat sem Te našel brez žive duše. Kaj češ, moraš bi biti viden in telesen in še voljan za kakšen čudež, če bi hotel imeti tukaj vsaj

vsaj toliko obiskovalcev, kolikor jih ima na primer naša nova Hranilnica in posojilnica. Toda hotel si se izničiti, se skriti v krpico kruha, biti popolnoma neviden in popolnoma tih. In zdaj imaš: še toliko obiska nisi deležen, kolikor ga ima prodajalna loterijskih srečk, kaj šele kakšna ribarna ali sladoleđarna.

Saj mi ne zameriš, da sem prišel s tole torbo? Naj jo položim na stol: kruh, solata, pomaranče, vazica z omako na bolonjski način, Delo, Primorski dnevnik. Lahko vse skupaj blagosloviš, če hočeš. Zaradi mene tudi časopisa, če se Ti zdita vredna blagoslova.

Nekdo je zapisal, da imaš najrajši, če človek govori s Tabo čisto po domače, kakor s kom v družini. Kdove, če je to res. A če je res, Ti bom najprej v tej cerkvi istrskih beguncev, kjer bi se od moje slovenščine podrl strop, rekel lepo po slovensko: „Dober dan“. Malce opozicijsko, če hočeš. A kakšen drug, kakšen Italijan, naj reče v slovenski cerkvi sv. Jerneja: „Buon giorno“, pa bo razmerje med obema narodoma izravnano.

Zmeraj, kadar pridem k Tebi, pridem beračit. Nimaš pojma, za kaj vse bi Te fehtaril: od kaj vem katerih živih in mrtvih tja do Kosova in Litve. Te vsiljivosti me postaja že sram. Dobro, sam si rekel: „Prositate in se vam bo dalo“.

A kar je preveč, je preveč, ne? Prosjačimo, ko da Ti ne veš za vse, po čemer prosimo, še preden nam pride tisto na misel.

Zato Te danes ne bom prosil ničesar.

Rekel bom samo: hvala Ti, da si še naprej tukaj med nami. Hvala Ti, da si se pri zadnji večerji tako fantastično zmisлил, kako lahko ostaneš naprej med nami. Med nami, od katerih bodo kmalu še živali zbežale.

Hvala Ti za to blaznost, ki si jo zmogel samo Ti.

Tako lepo je z ulice, preglušene

od motorjev, stopiti v Tvojo tišino in že samo stati pred Tabo. Samo tiho se izpostaviti žarčenju Tvoje Hostije.

Hvala Ti, Gospod, za minuto tega večnostnega sevanja.

Za nič Te ne bom prosil danes. Ah, pa bi Te le rad spomnil na nedeljo, Gospod. Naj na prvih svobodnih volitvah po petdesetih letih ne pogori DEMOS! Spomni se, Gospod, kako so jame sredi kočevskih gozdov molile v onem juniju 1945...

Alojz Rebula

Bogoslužna znamenja pri sveti maši

OLTARNI PRT

Ob slovesnejših prilikah doma mizo pognemo s primernim prtom, da nas že to spominja na nedeljo ali kakšen družinski praznik, ali morda na to, da bomo dobili gosta v hišo.

Oltar je božja in naša skupna miza, ki predstavlja mizo zadnje večerje. Učenca, ki jima je Gospod naročil, naj vse, kar je potrebno, pripravita za obredno obhajanje velikonočne judovske večerje v spomin na rešitev iz Egipta, nista vedela, da pripravljata novozavezni oltar, na katerem se bo njun Učenik čez nekaj ur daroval nebeškemu Očetu pod podobama kruha in vina, da priprav-

ljata takorekoč vzorec vsem oltarjem sveta.

Včasih je bil predpis, da morajo biti na oltarju trije prti, v znamenje troedinega Boga, zdaj je dovolj en prt, s katerim pokrijemo oltar. Bil je nekoč tudi predpis, da morajo biti prti iz lanene platna, kar danes ni več zapovedano, saj bi ga bilo včasih zares težko dobiti, ko se ga več ne splača izdelovati. Laneno blago je bilo predpisano zaradi tega, ker so tudi Jezusa, ko so ga vzeli s križa, zavili v platnene prte in ga tako položili v grob... Še danes hranijo v Turinu v Italiji prt, o katerem pravijo, da je bilo vanj zavito Jezusovo mrtvo telo. Tudi znanstveniki so o tem vedno bolj

**NAMEN
APOSTOLSTVA MOLITVO
ZA DECEMBER**

Da bi vsi kristjani razodevali svoj skupnostni čut za ljudstva in dežele v razvoju ter se zavzemali za novo, bolj pravično mednarodno gospodarstvo ureditev.

Slovenski: Da bi nam božični prazniki pomagali spoznati, kako veliko vrednost ima za družinsko življenje zakrament svetega zakona.

prepričani, saj vse preiskave: kemijske, mikrokemijske, spektroskopske in zgodovinske kažejo na to, da je prt pristen, vendar popolnoma gotovega dokaza o tem še ni.

Na veliki četrtek in petek oltar ob koncu bogoslužja odkrijemo, da se spomnimo resničnosti pre-roške napovedi: Razdelili so si moja oblačila in za mojo suknjo so žrebali, saj nam oltar pomeni Kristusa, prt na njem pa njegovo oblačilo.

Pri darovanju na oltarni prt pogrnmemo še drugega, manjšega, kakih 50 x 50 cm velikega, ki se imenuje korporal ali slovensko telesnik. Ime ima od tega, ker po spremenjenju nanj položimo Jezusovo sveto rešnje telo. Po novem mašnem obredu je sveta hostija sedaj na pateni, pred tem pa smo jo položili neposredno na korporal. Drobce hostije je duhovnik potem skrbno pobral s pateno in jih stresel v kelih.

Lojze Kozar

**„PESMI“
IVANA HRIBOŠKA
V SLOVENIJI**

Cankarjeva založba v Ljubljani je letos izdala natis Hribovškove zbirke, kakor jo je maja 1944 sam uredil in aprila 1945 pripravil za tisk. Spremno besedo in kronologijo je napisal France Pibernik, ilustriral Ive Šubic in opremil Cveto Jeraša. Kot skoraj 22-leten (r. 19. 6. 1923) je bil konec maja 1945 vrnjen iz Vetrinja in bil verjetno začasno v zaporu v škofovih zavodih v šentvidu, potem pa ubit.

Hribovško pesniško zbirko je izdala leta 1966 Slovenska kulturna akcija z naslovom Pesem naj zapojem. Spremno besedo je napisal dr. Tine Debeljak, ki je v zbirki objavil obe Hribovškovi rokopisni zbirki Pesmice in Pesmi, ilustriral pa Jure Vombegar.

Seminar p. Tardifa Evangelizacija 2000 je bil od 31. 8. do 2. 9. 1990 v Ljubljani na stadionu v Šiški. Pripravili so ga člani duhovnega gibanja Prenova v Duhu, vodil pa p. Emilian Tardif, misijonar Dominikanske republike, znan po svetu po prizadevanjih za ponovno evangelizacijo in po svoji karizmi, da med molitvijo po maši spozna, koga Bog ozdravlja njegovih notranjih ran in koga bo Jezus ozdravil tudi njegove zunanje bolezni. Seminarja se je udeležilo več kot 20 tisoč ljudi, sklepno mašo je vodil nadškof šuštar ob navzočnosti več kot 8 tisoč vernikov.

Rudolf Smersu

predsednik SNO - 85 - letnik

Že leta srečavam g. Smersuja na dvodnevni duhovni vajah, ki jih slovensko dušno pastirstvo prireja za može vsako leto v San Miguelu. Tudi na letošnjih, mesec dni pred njegovim življenjskim jubilejem, ni manjkalo.

Ko sem ga na urednikovo željo po telefonu zaprosil za pogovor, ki naj bi ga objavilo Duhovno življenje, se ni dal prositi. Zmenila sva se in prijazno me je sprejel na svojem domu.

Prvič sem slišal imenovati g. Smersuja l. 1945 pri sv. Ani pred ljubeljskim predorom, ko sem bežal kot 12-letni študent z atom

in mammo pred partizani iz Slovenije. Že takrat se mi je priimek močno vtisnil v spomin, morda prav zato, ker mi je zvenel neobičajno. Zdaj, ko je poteklo od takrat že 45 let in daleč na južnem koncu ameriške celine, sem mogel ustreči svoji radovednosti, ko sem ga kar ob začetku pogovora pobaral...

VUR.: Kakšnega izvora je vaš priimek?

ODG.: Že več ljudi me je vprašalo o tem. Kakor sem jaz kot politični emigrant ena od žrtev političnih razmer v domovini, tako je tudi moj davni prednik pred dobrimi 200 leti bil politični emigrant. In sicer je bil to Francoz. Za časa francoske revolucije je ušel iz Francije in se zatekel v Slovenijo, na Vipavsko. Dve moji stari teti po očetu sta mi pripovedovali, da je baje moral bežati iz domovine, ker je bil preganjan kot katoličan.

VPR.: Kaj je bil vaš oče po poklicu?

ODG.: Moj oče se je po končani gimnaziji posvetil železniški službi in postal postajenačelnik v Planini pri Rakeku. Ko se je poročil, se mu je družina povečala za tri otroke. Prvi sem bil jaz, sledili sta mi dve sestri.

VPR.: Nekje sem bral, da ste bili rojeni 19. oktobra 1905. Ali to drži?

ODG.: Zakaj pa ne?

VPR.: Kam ste hodili v šolo?

ODG.: Ljudska šola v Planini je bila daleč od postaje in je pot do nje vodila skozi gozdove in planinsko polje. Zato so me starši poslali k neki teti v Trst, da sem prvi razred obiskoval v tamkajšnji Ciril-Metodovi slovenski šoli. Iz te dobe v Trstu se spominjam, ko sem nekega dne zvedel na cesti, da se je potopil največji čez-oceanski parnik Titanik in kako mi je stric potem doma opisoval to ladjo.

Že naslednje leto so pa doma vsi pomisleki glede poti do šole v Planini odpadli in sem v 2. razred ljudske šole že hodil v domačem kraju. Spet se spominjam, kako sem bil 1. 1914 nekega dne v očetovi pisarni v Planini, ko je pozvonil telefon, s katerim je nekdo sporočil očetu, da je pravkar cesar Franc Jožef napovedal vojno Srbiji in da se je začela vojna. Kasneje, ko je bil oče službeno premeščen v Dolenji Logatec, sem ljudsko šolo obiskoval tudi v tem kraju. V zadnji, peti razred osnovne šole sem pa hodil že v Marijanišču v Ljubljani.

Marijanišče je tedaj vodil prošt Andrej Kalan. K njemu so zahajali na obisk ljudje, kot dr. A. Korošec, J. Ev. Krek, dr. Izidor Cankar, pisatelj F. S. Finžgar in drugi. Nekaterim od imenovanih sem večkrat tudi stregel pri maši.

VPR.: Kje ste nadaljevali s šolanjem?

ODG.: Po končani ljudski šoli sem ostal še dve leti v Marijanišču, kjer sem obiskoval humanistično gimnazijo. Tu sta bila moja sošolca Rudolf Hanzelič in Ruda Jurčec. V tretji gimnaziji me je neki prijatelj povabil v jezuitsko (Marijino kongregacijo in v dijaškega Orla. Pristopil sem k obeh organizacijama in jima bil zvest do konca dijaških let. V tem času sem prebiral spise in knjige Mahniča in Aleša Ušeničnika. Pri kongregaciji smo imeli poleg verskih vaj tudi redne sestanke, na katerih so predavali razni duhovniki in laiki iz Ljubljane.

Orlovska organizacija se mi je zelo priljubila. Rad sem telovadil in zato redno hodil k telovadnim vajam. Dijaški Orel je imel vsako leto svoje nastope po raznih krajih. Teh nastopov sem se udeleževal tudi jaz.

VPR.: Bili ste študent v letih, ko je propadla „stara“ Avstrija.

ODG.: V tisti dobi — 30. maja 1917 — je dr. A. Korošec v dunajskem parlamentu prebral „Majniško deklaracijo“. Študentje smo bili silno navdušeni nad tem dejstvom in smo o tem veliko med seboj govorili. L. 1918 pa sem bil priča poloma avstroogrške monarhije. Ker so bile počitnice, sem to doživljal doma v Dolenjem Logatcu. Gledal sem trume vojakov, ki so drvele iz fronte proti domu in puščale vojaške transporte in

konje kar na cestah. Spominjam se, kako smo fantje imeli na stotine konj, ki smo jih „dan in noč“ jahali.

Ko sem še kot otrok živel v Platinini, sem bil v stiku z otroki ostalih uradnikov, ki so bili povečini Nemci. To mi je pomagalo, da sem se dobro naučil nemščine. So pa ti otroci znali tudi slovensko. Ko pa sem kasneje prišel v Trst v Ciril-Methodovo šolo, sem se tam naučil še italijansko, tako da sem že v mladih letih znal dva jezika poleg slovenščine. Pod okupacijo med drugo svetovno vojno mi je to znanje jezikov zelo koristilo.

VPR.: Kdaj ste maturirali?

ODG.: Maturiral sem l. 1925 in od takratnih 33 sošolcev nas je danes živih samo še 8. Po maturi sem se vpisal na pravno fakulteto v Ljubljani. Ko sem položil prvi državni izpit, sem imel nekoliko prostega časa. Prav tedaj je Orlovska zveza razpisala natečaj za mesto telovadnih učiteljev. Mislil sem si: „Pol leta imam časa, lahko bi se prijavil.“

In prijavil sem se za telovadnega učitelja. Orlovska zveza me je sprejela in me poslala, da obiščem vse orlovske odseke na Štajerskem in v Prekmurju. In tako sem jih začel jeseni l. 1926 obiskovati. Drugega za drugim. V vsakem kraju sem se javil župniku, ki mi je preskrbel tudi hrano in stanovanje, zvečer sem pa imel s fanti telovadne vaje. Vadili smo se v športu, prostih in redovnih vajah ter orodni telovadbi. Pone-

kod sem ostal več dni, da smo lahko predelali vso stvarino.

Hodil sem večinoma peš, kjer pa je bil na razpolago vlak, sem se seveda peljal. Od fare do fare sem šel lahko peš, kadar niso bile daleč druga od druge. Včasih pa me je tudi kdo peljal z vozom. In tako sem obiskal prav vse orlovske odseke na Štajerskem in v Prekmurju, ki jih je bilo takrat več kot sto.

VPR.: To delo telovadnega učitelja ste opravljali samo med počitnicami?

ODG.: Ni bilo tako, kot sem v začetku mislil. Moje udejstvovanje je potekalo skozi vse leto. S tem se je začela moja orlovska doba s tekmami in predavanji, ki je trajala od l. 1926 do l. 1930, ko sem diplomiral. Pri Orlovski zvezi sem bil tudi v vodstvu, zlasti pri tako imenovanem tehničnem, telovadnem vodstvu (Kermavner, Švalé). L. 1926 sem prišel v stik s prof. Ernestom Tomcem, katerega sem obiskoval tudi na domu, kjer mi je dajal razna navodila in razne koristne nauke za življenje. Zlasti je poudarjal, da je v vsaki organizaciji najpomembnejša edinost. Kjer ni edinstvi, tam se vse uniči. Prav to sem si zapomnil do konca svojega življenja.

VPR.: Bila so to zlata leta naših Orlov?

ODG.: Orlovstvo je močno napredovalo. Imelo je velike uspehe, velike prireditve, tudi mednarodne, v Brnu in Pragi. Toda maso-

nom v Jugoslaviji so bili Orli na poti in so se vsega poslužili, da bi jih uničili. Pridobili so kralja Aleksandra, da je Orla prepovedal. Ustanovil je Sokola kraljevine Jugoslavije in prepovedal Orla. Od srede leta 1929 do umora kralja Aleksandra l. 1934 nismo imeli več Orla in nobene katoliško usmerjene telovadne organizacije. Pač pa sta potem, ko je spet prišel v politično življenje dr. A. Korošec, bili dovoljeni organizaciji Fantovskih odsekov in Dekliških krožkov. Ta organizacija je prevzela vlogo Orlov in povabila medse nekdanje člane, ki so takrat še telovadili, in jih vključila v svoje vrste. Ni pa bila ta organizacija tako močna, tako edinstvena, kakor je bil prejšnji Orel. Kljub temu se je izkazala na raznih prireditvah.

VPR.: Tako Sokoli kot Orli so bili telovadna organizacija. V čem so se razlikovali?

ODG.: Glavna razlika med tema organizacijama je bila svetovnonazorska. Sokoli so bili liberalno usmerjeni, Orli pa katoliško. Delna razlika je bil tudi v načinu delovanja. Sokoli so polagali glavno važnost na telovadbo, pri Orlih pa smo posvečali veliko pozornost tudi prosvetnemu delu.

VPR.: Kdaj ste se začeli udeleževati v politiki?

ODG.: Še v orlovski dobi sem bil večkrat povabljen na kake sestanke in tudi na shode Slovenske ljudske stranke. To se je potem

še povečalo, ko sem prišel zopet v Ljubljano.

VPR.: Kaj niste živeli v Ljubljani?

ODG.: Moja prva služba je bila v Dalmaciji. Tam zato, ker je bil takrat Živkovičev režim in so mi povedali, da kot znan „klerikalni“ študent ne bom dobil službe v Sloveniji. Bil sem vprašan, če sem pripravljen sprejeti službo kjerkoli, in sem odgovoril, da sem pripravljen. Tako sem dobil službo na Okrajnem načelstvu na Rabu (kjer je med italijansko okupacijo toliko Slovencev pomrlo v internaciji). Tam sem bil blizu enega leta. Nato so mi prijatelji sporočili, da je razpisano mesto pravnega referenta na Okrožnem uradu za zavarovanje delavcev v Ljubljani. Takoj sem se prijavil za to službo in jo tudi dobil. V tem času sem se poročil z Josipino Klančar, potem se pa za stalno vrnil v Ljubljano in nastopil službo na Okrožnem uradu.

VPR.:Kaj je bil Okrožni urad?

ODG.: „Okrožni urad“ za zavarovanje delavcev je skrbel za te posebno v času bolezni ali ob nesreči pri delu. Nudil jim je zdravniško pomoč, če so jo potrebovali. Okrožni urad je to pomoč organiziral za vso Slovenijo. Bil je samostojna ustanova; njegovo vodstvo so volili zastopniki delavcev in zastopniki delodajalcev.

S službo na Okrožnem uradu se je zame začela nova doba. Doba zanimanja za delavsko vprašanje in za politiko. Prijatelji, ki so že

prej delali na tem uradu, so mi povedali, da so vsi včlanjeni v Jugoslovanski strokovni zvezi in so tudi meni priporočili, naj se včlanim vanjo. Ta sindikat je veljal za krščansko delavsko organizacijo. Na sestankih, katerih smo se udeleževali, smo pa vedno bolj spoznavali — vsaj jaz — da gre ta organizacija na levo, da je levičarska, da soglaša z nauki marksistov. Zlasti je zametavala papeško okrožnico Quadragesimo anno. Zastopniki te smeri so bili predvsem Edvard Kocbek, dr. Aleš Stanovnik, pa tudi frančiškan pater Tominec. Na njim nasprotnem stališču so pa bili poleg mene še: župnik Andrej Križman ter v delavskem vprašanju izobraženi in znani ljudje, kakor na primer: France Žužek, Jože Jonke, Maks Jan, Luka Milharčič, Viktor Češnovar itd. Mi smo zahtevali, naj bo to čisto katoliška organizacija, ki naj odklanja na celi črti marksizem in ki naj sprejme vse socialne enciklike papežev. Tako se je začel med nami spor, ki je privedel do razkola organizacije. Mi smo potem ustanovili svojo delavsko organizacijo, ki se je imenovala Slovenska delavska zveza. Katoliško usmerjenih nameščenecv Okrožnega urada je bilo precej, ki smo razmišljali, kaj naj storimo. Zvedeli smo, da je bilo pred časom ustanovljeno neko društvo zasebnih trgovskih nameščenecv. Odkrili smo njegova pravila, jih preštudirali, tisto društvo oživeli in se vanj vsi vpisali. To

je bil začetek spora. Levičarji so zahtevali, da to društvo ukinemo in da delamo v JSZ. Mi smo jim pa odgovarjali: „Dokler se boste vi navduševali za marksizem, toliko časa mi ne gremo zraven.“

Slovenska delavska zveza je izdajala svoj list Delavska fronta, ki je šel v velikem številu med delavstvo in ga je urejal župnik Andrej Križman. On še živi, v Ekvadorju — čez 90 let star — in si z njim dopisujem.

VPR.: Kdaj ste prišli v vodstvo SLS?

ODG.: L. 1932 me je dr. Miha Krek povabil na neko sejo SLS. Tam mi je bilo povedano, da sem od tedaj naprej skupaj z Milošem Staretom član Izvršnega odbora SLS. Seveda me je to presenetilo in začudilo, da sem takole iz delavskega vprašanja kar naenkrat skočil v politično življenje. Ko je bila ta formalnost opravljena, je vstal dr. Korošec in začel govoriti, nekako takole: „Danes smo se tukaj zbrali, da potem, ko je dr. Maček izdal svoje punktacije, točke, tudi mi, Slovenci, povemo, kaj mislimo...“ Nadaljeval je: „Ker vem, da vi o tem še niste dosti premišljevali, sem jaz nekaj zapisal.“ In potegnil je iz žepa list in začel brati točko za točko takoimenovane Slovenske deklaracije.

VPR.: Kako so ljudje zvedeli zanj, je bila objavljena v časopisih?

ODG.: Ne. Bila je razmnožena in razširjena med ljudmi. Lepili

smo jo na vidnih mestih, hkrati pa smo tudi izobešali slovensko zastavo. Vlada je reagirala na vse to s silo, preganjala in konfinirala nekatere vidnejše politike, med njimi dr. Antona Korošca na otok Hvar. Če bi bila objavljena v „Slovencu“, bi bil ta prepovedan. Pritiska je bilo konec l. 1934, po atentatu na kralja Aleksandra v Marseillu.

Vodstvo stranke je imelo redne seje v Ljubljani, katerih se je včasih udeležil dr. Korošec, ki naj bi sejo vodil. Če pa njega ni bilo, je pa sejo vodil dr. Franc Kulovec ali pa tudi dr. Miha Krek. Na sejah smo obravnavali zlasti vprašanja organizacije stranke, ki se je v tisti dobi zelo poživila. V vsaki občini je bil občinski odbor, v vsakem okraju okrajni odbor.

VPR.: Ste imeli tedaj kakšne volitve?

ODG.: L. 1938 smo imeli parlamentarne volitve. Zelo skrbno smo izbrali poslanske kandidate za vso Slovenijo, se udeležili volitev, na katerih je zmagalo vseh 29 naših poslancev. Med njimi smo bili tudi dr. Franc Bajlec, Miloš Stare in jaz. Stranka je bila tedaj na višku moči in edincsti in dela. In vse to je dve leti kasneje porušila vojna.

VPR.: Kako bi odgovorili na ugovor, da takrat ni bilo več SLS, ker se je pretopila v Jugoslovansko radikalno zajednico (JRZ)?

ODG.: SLS se ni pretopila v Jugoslovansko radikalno zajednico. V Sloveniji je ostala nedotaknjena.

Ves volilni boj se je vršil za in proti SLS. Spričo zakonite določbe, da veljajo v državi vsedržavne stranke, je SLS pristopila v JRZ. Zakaj je to storila? Dani sta bili dve možnosti: Da gre SLS iz protesta proti vsedržavnim strankam v abstinenco ali da vstopi v JRZ. Dr. Korošec in načelstvo stranke sta bila mnenja, da bi prišli ob abstinenci v vodstvo dežele najslabši elementi (mnogi levičarji), da pa je stranka tako močno zgrajena in da so njeni somišljeniki tako politično zreli in disciplinirani in da jih nekako tujca, a zgolj zunanja označba stranke ne bo nič motila. In tako se je tudi zgodilo. SLS je zmagala v Sloveniji z ogromno večino, ostala v bistvu zvesta sama sebi in svojim načelom.

MED OKUPACIJO

Takoj po napadu Nemcev na Ljubljano in na Beograd smo se sestali zastopniki katoliških mladinskih organizacij in sklenili, da ustanovimo tajno protiokupatorsko organizacijo, ki bo imela na skrbi varnost Slovencev. To naj bi bila bojna organizacija.

VPR.: Kdo je dal pobudo za ta sestanek?

ODG.: Idejo sem sprožil jaz. A stranka jo je takoj sprejela in podprla.

VPR.: Ali se spomnite datuma njene ustanovitve?

ODG.: Na zadnjo nedeljo v aprilu — 27. 4. 1941 — smo imeli

ustanovni sestanek te organizacije, ki smo jo imenovali Slovenska legija. Sestali smo se v prostorih Delavske zbornice v Ljubljani Milan Finec kot zastopnik kmečke mladine, Maks Jan kot zastopnik delavske mladine, Viktor Češnovar, jaz in menda Janez Snoj kot zastopniki mladine SLS, Ivo Kermavner pa kot zastopnik Fantovskih odsekov. Tam smo sklenili, da pozovemo fante na desčeli, da zbirajo orožje in ga hranijo skritega. Ni šlo za to, da bi z njim izzivali okupatorjeve re-

presališe, ki je bil 1. 1941 še na višku svoje moči, ampak da bi ga imeli pri roki ob primernejšem trenutku. Ko pa so začeli partizani na Dolenjskem, na Notranjskem pa tudi v Ljubljani z načrtnimi umori naših ljudi, ki so jim bili na poti pri izvedbi komunistične revolucije, je bila Slovenska legija prisiljena boriti se tudi proti domačim revolucionarjem. Ampak šele tedaj, ko je tisoč in več Slovencev bilo zločinsko ubitih od teh, ki so se v znamenju srpa in kladiva „borili proti okupatorju“. Nekateri od znanih komunističnih žrtev iz vodilnih vrst Slovenske legije so bili Ivo Peršuh, Fortunat Majdič, Jože Loboda, in drugi.

Z vseh strani so se fantje obračali na nas, da bi jim pomagali dobiti orožje, da bi se sami branili pred partizanskimi napadalci, ko jih okupatorska oblast ni ščitila. Začele so se ustanovljati Vaške straže. A nabranega orožja je bilo premalo in v sili ni bilo druge izbire, kot da smo se obrnili k Italijanom po orožje. Dali so nam stare francoske puške iz prve svetovne vojne na tri naboje. A tudi to zastarelo orožje je bilo dovolj, da je prva Vaška straža pri št. Joštu odbila veliki partizanski napad. Nato so se začele ustanovljati Vaške straže tudi po drugih krajih Dolenjske in Notranjske. Ob koncu so Vaške straže štejele 94 postojank.

Ob kapitulaciji Italije so partizani dobili od italijanske vojske

ne samo velike količine različnega orožja, tudi težkega, ampak celo topničarje, s katerimi so potem napadali naše postojanke, kot npr. Turjak in Grčarice. Po žalostni turjaški tragediji in Grčaricah, kjer so nas premagali italijanski topničarji s svojimi topovi, se je začela druga faza našega protikomunističnega življenja. Takrat se je ustanovilo v Ljubljani slovensko domobranstvo pod vodstvom generala Rupnika, ki je odlično delovalo v tistem času in doseglo, da so ljudje na ozemlju takrat imenovane Ljubljanske pokrajine spet mirneje živeli.

VPR.: Do kdaj ste vodili Slovensko legijo?

ODG.: Oktobra 1943. se je iz nemškega ujetništva vrnil rezervni major Mirko Bitenc. Ker je bil oficir in več vojaškega dela, je namesto mene on prevzel vodstvo Slovenske legije.

VPR.: Baje ste bili med vojno dvakrat v Rimu?

ODG.: Tako je. Slovenska zaveza, ki je združevala vse tri slovenske demokratične politične stranke, me je prosila, naj nesem v Vatikan važne dokumente in poročila. To sem storil, se odpeljal v Rim in izročil na pristojno mesto listine, ki so mi bile zaupane. Ko sem se vrnil v Ljubljano, pa je bilo rečeno, da bo treba iti še enkrat v Rim. Da gre tja g. Jože Godina z nekimi kovčki in da bi bilo prav, da mu pomagam in ga spremljam. In tako sem šel proti koncu l. 1944 ponovno v Rim.

Ko sva se z g. Godino peljala z vlakom proti Rimu, sva v bližini mesta Bologne doživela angleški letalski napad. Vlak se je ustavil in ljudje so bežali na vse strani, na njive, v gozdove... Midva pa sva ostala v vagonu, enako tudi nasproti naju sedeči gospod in njegova odrasla hčerka. Ker sva midva med seboj govorila slovensko, je hčerka verjetno mislila, da ne razumeva italijansko, zato je očeta vprašala, zakaj nisva zbežala iz vlaka kot vsi drugi potniki. Pa ji je oče odgovoril: „Veš, to sta Slovana. Slovani so pa pogumni ljudje, zato sta ostala na vlaku.“ Vlak je potem res šel naprej in obema se je dobro zdelo, da sta tudi onadva ostala na vlaku.

Ko sva prišla v Rim, sem šele izvedel, da je bila v kovčkih brezžična oddajna in sprejemna postaja, katero sva potem izročila poljski vojaški komandi.

Ko sem se vrnil z druge poti iz Rima, sem se 3. maja 1945 udeležil zborovanja na Taboru. Bilo nas je navzočih menda nad 70 oseb, skoraj vsi slovenski poslanci, župani, senatorji in tudi zastopniki mladine. Bilo je zvečer. Počasi smo se bližali Taboru in polnili dvorano, ki so jo stražili domobranci.

VPR.: Kaj je bil glavni namen zasedanja slovenskega parlamenta 3. maja 1945? Kako je zasedanje potekalo? Je morda predsednik parlamenta prebral resolucije, ki ste jih poslanci potem odobrili?

ODG.: Namen zasedanja slovenskega parlamenta 3. maja je bil ta, da se je v prisotnosti udeležencev, poslancev, županov in tudi mlajših političnih zastopnikov, prebrala izjava, s katero je bila ustanovljena narodna država Slovenija. Navzoči so z navdušenjem sprejeli to narodno izjavo, ki je bila prihodnji dan objavljena v slavnostni številki „Slovenca“, katero so pa Nemci takoj zaplenili. Vendar je šlo prej že mnogo izvodov v javnost. Zasedanje parlamenta je potekalo v zelo slavnostnem razpoloženju. Zasedanja se je udeležil tudi ljubljanski škof dr Gregorij Rožman.

VPR.: In vaš umik na Koroško?

ODG.: Žena s tremi otroki je odšla že marca k sorodnikom v Trst, jaz s starejšim sinom pa meseca maja na Koroško.

VPR.: Kdaj in kako ste zvedeli za izročanje domobrancev v Jugoslavijo?

ODG.: V Celovcu smo se člani stranke in NO redno sestajali.

VPR.: Oprostite vprašanje. Ali takrat še niste bili član NO?

ODG.: V Vetrinju še nisem bil član NO. No, ko smo nekega dne imeli tako sejo, tak sestanek, se naenkrat odpro vrata in vstopi med nas ves prepaden dr. Janez Janež. Vsi ga presenečeni gledamo, ko vzame stol in se utrujen nanj usede, rekoč: „Zdajle sem prišel iz Pliberka in sem videl na lastne oči, kako so Angleži izročali domobrance partizanom. Hi-

tel sem, kar sem le mogel, da se vrnem v taborišče in to sporočim.“

Udeleženci tega sestanka smo se razšli, odšli na vetrinjsko polje, da o tem obvestimo domobrance, ki so še čakali na odhod. Ko smo povedali zlasti stotniku majorju Emilu Cofu, je takoj sklical svoje oficirje in vojake in jim svetoval, naj se razbežijo kakor hitro in kamor se morejo.

VPR.: Kako ste prišli v Italijo?

ODG.: S sinom sem se vkrcal na neki vlak, na katerem so se peljali italijanski delavci iz Nemčije v Italijo. Ker sem imel še ljubljansko medvojno legitimacijo — Provincia di Lubiana — nama je uspelo, da sva lahko ostala v vlaku in se pripeljala do Vidma. Od tod sva šla najprej v taborišče Senigallia, nato pa v Barletto, kamor sem dobil ostali del družine iz Trsta in kjer smo živeli do našega odhoda v Argentino.

VPR.: Zakaj ste se odločili za Argentino?

ODG.: Že v taborišču sem začel srednješolce poučevati španščino. Morda zato ali iz kakšnih drugih razlogov se je večina taboriščnikov iz Barlette odločila za Argentino.

Iz Rima so mi sporočili v taborišče, naj pridem v Rim, češ da sem med tistimi, ki smo v nevarnosti pred jugoslovanskimi komunisti. In res nas je šlo nekaj Slovencev v Rim, kjer smo ostali nekaj tednov. Od tam smo šli v Genovo, kjer smo se vkrcali na panamsko ladjo, ki se je imeno-

vala Argentina. Družina pa je bila medtem prepeljana v Nemčijo, kjer se je vkrcala na neko angleško ladjo in prišla v Argentino prej kot jaz.

VPR.: Živate že od vsega začetka v San Martinu?

ODG.: Da. Od začetka. Zvedeli smo, da je neka hiša prazna, na razpolago. Dobili smo g. Janeza Hladnika, da je garantiral za nas, in tako nam je tisti gospodar izročil hišo. Bila je večja hiša z nevem kolikimi sobami, kjer se nas je vselilo okrog 30 rojakov.

VPR.: Kaj ste začeli delati?

ODG.: Začel sem delati kot delavec v neki tekstilni tovarni. Iz te sem šel v drugo tekstilno tovarno, Cofijo, kjer so mi obljubili 4 pese več na dan. V Cofiji sem delal menda eno leto. Potem so mi pa svetovali, naj naredim prošnjo na ministra Pistarinija za državno službo. In res sva notar Lesar in jaz dobila na tisto prošnjo slabo plačano državno uradniško službo. V službo sem hodil v tisto visoko stavbo, ki stoji sredi Avenije 9 de julio. Tja sem hodil morada slabo leto, nato sem bil pa predstavljen kot uradnik v državno tiskarno, ki jo je imelo ministrstvo za javna dela. Tam sem bil več let. Na lepem so pa vse državne tiskarne ukinili in jaz sem bil na cesti. Po nasvetu prijatelja Miheliča sem se javil pri „Zemljiškem uradu“ na sodniji, češ da tam iščejo uradnike. In res sem tam dobil primerno, lepo notarsko delo,

ki sem ga opravljal do svoje upokojitve l. 1972. Na „Tribunales“ je bil v službi tudi Miloš Stare.

VPR.: Da ste v Argentini poleg „poklicnega“ dela, s katerim ste preživljali sebe in družino, začeli tudi pisati v Svobodno Slovenijo, v Slovensko besedo, v Vestnik, v Družabno Pravdo, v Koledarje oziroma Zbornike Svobodne Slovenije, v Duhovno življenje, itd., je že znano. Tudi si lahko predstavljamo, da ste bili takoj član Društva Slovencev, sedanje Zedinjene Slovenije, Družabne Pravde, sanmartinskega doma, poleg tega, da ste bili ves čas član načelstva SLS. Po smrti dr. Rudolfa Hanželiča ste bili nekaj let tudi v odboru, ki skrbi za Hanželičev počitniški dom v Córdobi. Kdaj ste pa postali član NO? In njegov predsednik?

ODG.: Pri NO sem zmeraj sodeloval, a formalno sem postal član l. 1962. Predsednik NO za Slovenijo sem pa postal po smrti Miloša Stareta. Imenovan sem bil 1. januarja 1985.

VPR.: Vse tri politične stranke, ki so sestavljale NO, so bile strogo protikomunistične. Zakaj so potem vodje teh strank sklenili, kar je objavljeno v Koledarčku slovenskih emigrantov, ki je izšel 1946. v Rimu? Tam je zapisano, da imenovane stranke odklanjajo vsako sodelovanje in tudi vsako razpravljanje ali dogovarjanje z OF ali AVNOJ-em, ker vidijo v teh dveh organizacijah totalitarne politične tvorbe z delavnimi metodami fašističnega značaja. Pri-

pravljene pa so stopiti v razgovore s komunistično partijo?

ODG.: Mislim, da ne kršim načela pietete, ako povem, da je gornji predlog formuliral socialist dr. Celestin Jelenc v prepričanju, da se bodo tudi razmere v jugoslovanski komunistični stranki spremenile, podobno kot so se v Italiji, Franciji in še po drugih državah, in da se bo tudi jugoslovanska komunistična stranka demokratizirala in osvojila parlamentarne principe. Iz obzirnosti do tega starejšega in spoštovanega gospoda se je napravil gornji sklep, ki ni bil zadosti pretehtan, a se je pokazal za prenagljenega.

VPR.: Kako gledate na slovensko sedanost in prihodnost?

ODG.: Glede slovenske sedanosti sem predvsem globoko hvaležen Bogu, da sem kot edini še živeči predvojni član izvršnega odbora SLS doživel to veliko spremembo v svoji domovini. Vem, da bo potrebno še veliko dela, da se strašne krivice pretekle dobe popravijo. Pa sem prepričan, da bodo nove generacije slovenskega naroda zmogle opraviti to delo. Zato sem za prihodnost poln velikega upanja, da bo Slovenija zaživela srečno življenje.

VPR.: Kaj bi želeli povedati iz svoje skušnje novim slovenskim rodovom?

ODG.: Slovenski mladini bi iz svojih izkušenj rekel samo tole: le delo, resno in dobro premišljeno delo rešuje človeka, narode in svet. Zato naj se ne zapira vase,

ampak naj dá svoje sposobnosti na razpolago tudi sočloveku. Mladi naj ne žive le zase, ampak pomagajo vsem našim organizacijam, društvom in šolam, da bo naša skupnost boljša, bolj krščanska in bolj slovenska.

— — — — —
G. Smersu je eden tistih političnih javnih delavcev, ki se ni udeleževal samo v časih „normalnih“ razmer stare Jugoslavije, ampak tudi v najtežjih letih druge svetovne vojne, sovražne okupacije in komunistične revolucije na Slovenskem. Njegova zvestoba narodu in demokratičnim idealom je izšla zmagovita iz preskusnega ognja, ki ga predstavlja trdo življenje v tujini in kjer vztraja v zvestobi do svojega naroda ob trdem delu skozi dolgih 45 let.

Po mnenju ljudi, ki dobro poznajo g. jubilanta, ga odlikujeta predvsem dve značilnosti: Rad je priskočil na pomoč, kjer in kadar je videl potrebo, ne glede na to, komu je šlo priznanje. In drugič: Zmeraj je skušal družiti in vsklajati različna stališča, delati za enotnost Slovencev.

Pogovarjal se je
Stane Snoj

„Duhovno življenje“ izreka iskrene čestitke svojemu sodelavcu in zaslužnemu javnemu delavcu ob tem življenjskem jubileju. Naj ga Bog ohranja v zadovoljstvu in sreči ne samo v krogu najbližjih domačih, ampak vse slovenske skupnosti.

Umrli je dr. Janez Janež

11. oktobra 1997 je umrl na Tajvanu naš znameniti misijonski zdravnik dr. Janez Janež. Slovenski emigranti smo nanj še posebej ponosni, ker je odšel v misijone iz naše skupnosti. Z nami se je umaknil pred partizani maja 1945, z nami delil begunsko življenje v taboriščih in začetke našega bivanja v Argentini.

Rojen je bil 14. januarja v Dolaskem pri Ljubljani. Medicino je študiral v Ljubljani, Zagrebu in Gradcu, kjer je 1937 promoviral. Med državljansko vojno v Sloveniji je takoj uvidel, da je OF le pretveza za boljše vizacijo Slovenije, in se je z veliko ljubeznijo posvetil zdravniški oskrbi ranjenih protikomunistov.

Iz Vetrinja je bil vrnjen v prvem transportu domobrancev in nekaterih civilistov. O svoji rešitvi je zapisal: „28. maja (1945) sem se peljal z velikim transportom naših mladih ljudi proti Pliberku. Ob izročitvi (partizanom) sem se rešil s skokom v rženo njivo. Uro kasneje je odpeljal vlak to mladino v smrt; na kolodvoru je nastal molk, moje misli so pohitele nazaj in naprej. Spomnil sem se, da sem istega dne 8 let prej končal svoje študije, da sem kot študent in zdravnik želel v misijone. Ko sem šest ur ležal nepremično v smrtnem strahu na njivi, sem obljubil, da bom svoje življenje, če mi bo podarjeno, posvetil misijonom.“

V misijone na Kitajsko je dejansko odšel lahko šele 24. maja 1948 iz Buenos Airesa. O poklicu misijon-

skega zdravnika je pisal: „Če boste v vaših misijonskih krožkih fantom kaj govorili o misijonskem zdravniku, recite jim, da mora biti človek, ki se loti tega poklica, predvsem strokovnjak in pa veren človek, da bo svoje verske dolžnosti v redu opravljal; mora biti dalje trden in blag značaj, ki bo znal sebe pozabljati in razumeti tuj narod, ki bo znal ljubezen dajati in ne je zase zahtevati...“

Pa so rdeči „osvoboditelji“ prišli tudi na Kitajsko in prekinili cvetoče misijonsko delo. Msgr. Kereca, šolske sestre in dr. Janeža so obsodili na izgon na veliki četrtek 1952. Od

10. januarja pa so bili v zaporu. Dr. Janež je zapisal: „Ne bom o vsem tem mnogo pisaril, ker se mi gnusi obujati spomine na svinjarije, ki so jih le rdeči banditi zmožni...“

Z redovniki kamilijanci je odšel najprej v Hong Kong, od tam pa na Formozo (Tajvan), kjer je v ribškem pristanišču Lotung z njegovo pomočjo zrasla ena najsodobnejših bolnišnic v deželi. Dr. Janež je imel na dan tudi po deset operacij. Če ni

bilo na voljo krvi, jo je on sam nudil in se včasih zgrudil od slabosti. Do leta 1988 je izvril v 35 letih 75.000 operacij (velikih in srednjih). To je težko dosegljiv svetoven rekord. Delal je 16 ur in več dan na dan.

V življenju je prejel veliko priznanj in odlikovanj. Dobremu človeku in izjemno požrtvovalnemu misijonskemu garaču kirurgu pa mu podelil gotovo najvišje priznanje in največjo nagrado njegov Gospod.

TUDI TO RESNICO JE TREBA POVEDATI

Zakaj sem se pred vojno kot dijak klasične gimnazije v Mariboru bal komunizma? Predvsem zato, ker sem videl, da je komunizem proti veri.

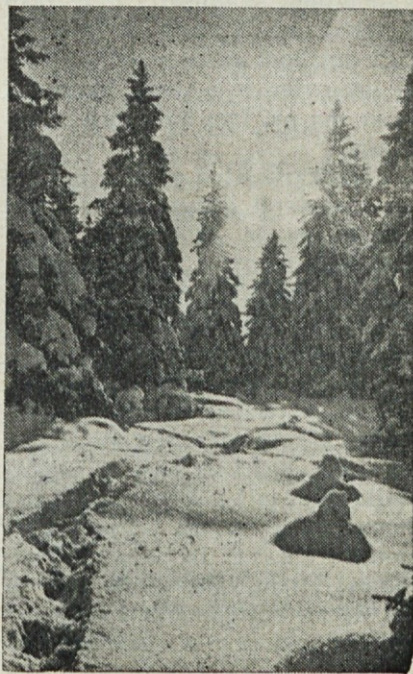
Zakaj se tudi med vojno nisem mogel sprijazniti s komunizmom? — Tudi predvsem zato, ker sem videl, da je komunizem proti veri.

Ob koncu spravne slovesnosti v Kočevskem Rogu je nekdo po zvočniku zaklical: „Ti (domobraneci) so tu notri, v tej jami, ker so se bali komunizma.“ In zakaj so se bali komunizma? — Predvsem zato ker so videli, da je proti veri.

Menim, da bi bilo prav, da bi se problem, od komunistov pobitih začel reševati po naših občilih tudi iz tega zornega kota, da so bili namreč mnogi izmed njih proti komunizmu predvsem zato, ker je nasprotoval veri. Zakaj vera je za prave kristjane tako vrhunska

vrednota, da so pripravljeni dati zanjo tudi življenje.

Janez Nanut, Senovo
(Družina, 21. 10. 90)

Dve srečanji

Ko nekdanji begunec po petinštiridesetih letih spet prestopi mejo domovine, ga spreletavajo nepopisni občutki. Telesna in „politična“ ločenost ga je napravila za posebne vrste patriota, morda zidealiziranega, zagnanega ali sanjaškega, lahko pa tudi dvomečega in zagrenjenega. Čeprav v mislih in čustvih ves čas živi s Slovenijo, mu je vendar današnja stvarnost odmaknjena, skoraj tuja, ker mu ni vsakdanje življenjsko osredje. Posledice ločitvenega procesa so še globlje, če se giblje v oddaljeni skupnosti, ki je tako popolno izoblikovana, da mu zaradi mnogoobsežne sestave pomeni domovino v malem. Slovenija pa se mu pri tem doživljajsko oddaljuje.

Občutka tujstva sem se bal, ko sem prestopil državno mejo. Tej bojazni se je pridružila podzavestna negotovost o resničnosti, da ni več načelnega razloga za političnoprotestno vztrajanje v emigraciji. Obe stvarnosti, zemlja pod nogami in zgodovinski trenutek, sta me prevzemali ob prvem stiku s Slovenijo in obložili z množtvom vprašanj. Kaj bom našel v nekdanji moji deželi, ali jo bom občutil kot domačo? Ali se mi bo zelo uprl moralni razvrat in popačena miselnost? Bom našel ljudi odprtih src, da me sprejmejo kot svojega? Kakšen sem sam, da morem tega sploh pričakovati? Kako naj rav-

nam, da bom povsod prinašal luč, ki jo moram nositi s svojo resnico? Kaj mi od zdaj naprej lahko prinese življenje in kaj mi bo nalagala vest, da sprejemam v tem procesu duhovne in družbene prenovе? Ali bom pri tolikšni razpoloženski vzbujenosti znal ravnati mirno in ustrezno?

Takojšen vstop v vsakdanje življenjsko in uradno formalno stvarnost mi je k sreči hitro razpršil meglo nekaterih vprašanj. Nenadoma se je zunanja resničnost pripojila mojemu razpoloženskem organizmu, takoj sem se uglašil z utripom življenja in naravnal svojo dejavno usmerjenost. Mislil sem, da bom gospodar svojega položaja.

Vendar sta mi dva dogodka odkrila, da si človek ne sme preveč zaupati. Kadar misli, da je idejno in razpoložensko najbolje opremljen, mu lahko kaj odpove, tako da ostane pred seboj nezadovoljen, če ne celo z občutkom slabe vesti.

V Novem mestu smo stali ob avtu, da se peš napotimo na dom sorodnikov. Tedaj se nam približa človek, ki je že prej imel tam parkirano svoje vozilo. Bil je mož zrelih let, a čvrst in svežega obraza. Spregovorili smo nekaj prijaznih besed v napol šegavem tonu in mu odkrili, da prihajamo iz Argentine. Tedaj se je pa tok pogovora v trenutku pretrgal. Iz moža

je bruhnilo: V Teharjah sem bil! A že v naslednjem hipu ga je stisnilo, kot bi se zgrozil, da nam je to zaupal. Ni bil prepričan, da smo na njegovi strani. Šele ko smo mu odgovorili na nekaj vprašanj o usodi ljudi, ki jih je od tedaj poznal, se je glede na nas pomiril, začelo pa se je pravo trpljenje, ko mu je od trenutka do trenutka raslo podoživljanje grozot v takratnih teharskih dneh. Kar trgalo se je iz njega, iz razneženosti je padal v grobost, od kletvine s stisnjenimi pestmi je prehajal v mile prošnje, naj ga še poslušamo. Povedal nam je, da je bil izpuščen, ker je bil mladoleten. A ostal je popolnoma sam in sam je moral nositi duševne poškodbe. Vsa leta je tlačil vase spominske predstave, niti pred domačimi v družini se jih ni upal odkrivati. Zdajle pred nami je napetost začela prihajati do viška, pričakovati je bilo, da bo mož sproščeno iztresel breme, ki ga teži. A ko je bil na tem, da se mu do konca iztrga kepa, ki ga je dušila, je po naključju pripekljal mimo avtomobil, in pripoved se mu je ustavila sredi besede. Tako je bilo celo, če je od daleč zagledal mimosoidočega.

S trpečim človekom smo trpeli tudi mi. A to ne samo zaradi sočustvovanja, trpeli smo tudi zaradi svoje moralne stiske: kaj je prav zdajle moja dolžnost. Pomagati sem mu hotel s tem, da ga prijazno poslušam, a za daljši čas mi druge obveznosti tega nikakor

niso dopuščale. Hotel sem mu dati dober svet, naj si poišče koga, ki je isto doživljal ali ki ga vsaj razume, da si v pogovoru daje duška v svoji tesnobi. A takega človeka nima. Ko je v strahu utihnil, sem ga stresel za ramena, da bi ga opogumel, in sem skoraj zavpil, naj se vendar ne boji več zdaj, ko so drugačni časi, a sem takoj občutil, da ga to spravlja v obupen strah. V nemoči sem se odtrgal od njega in ko sem se ozrl in ga videl vsega neboljenega, oblitega s solzami, sredi stranske ploščadi pod kapi-teljsko cerkvijo, sem bil tudi sam ves razklan. Na eni strani so bili sorodniki, ki jih je bilo treba obiskati še tisto popoldne, prijatelj, na katerega sem bil navezan zaradi prevoza, in nujnost, da se zaradi prej sklenjenih obveznosti še isti dan vrnem v Ljubljano. Na drugi strani pa je bil človek, ki v tistem trenutku trpi strašne muke, in je obenem še povsem mojega duha in po občutku kri moje krvi. Danes mi moje ravnanje sicer ne obtežuje vesti, sprašujem pa se, kako bi takrat moral ravnati, če bi znal biti bolj priseben. Za tistega svojega nekdanjega so-bojevnika, ki mu ne vem imena ne bivališča, pa prosim miru in milosti, da mi odpusti, če misli, da sem ga v stiski netovariško zapustil.

Drugo srečanje, ki mi je ostalo v podobnem spominu, sem imel v Kočevskem Rogu. Okrog nas je bila veličastna naravna katedrala,

ki v svojih globinskih kriptah hrani tisoče pričevalcev vere in domovinske ljubezni. Potem ko smo obiskali pet grobišč, smo se ustavili pri velikem križu, stisnjenih grl in vsak s svojo pobožno mislijo. Tam sta stala dva moža že sivih las, s katerima smo se pozdravili. Na vprašanje sta povedala, da sta iz Brežic prišla obiskat ta kraj. Ko sem jima rekel, da smo mi pa iz Argentine, sta osupnila in kar odstopila. Eden od njiju je obotavljaje priznal, da sta bila partizana, nato pa mirno zatrdil, da sta se priključila partizanstvu samo iz domoljubnih nagibov in da nikakor nista pričakovala, da se bo kaj takega dogodilo, kar sta zdaj prišla obžalovat. Čutil sem, da sta iskrena. Ton pripovedi je bil pri-tajen, kot bi se bala našega odgovora, in svojo preteklost sta nam razkrila, kot bi prosila razumevanja in odpuščanja.

Tu je spet nastopila moja težava. Na kraju žrtev se srečam z ljudmi, ki se priznavajo k nekdanjim rabljem in so videti skesani. Kako naj ravnam? Ali naj rečem, da imam njuno govorjenje za golo sprenevedanje. Tudi če za poboje nista neposredno kriva, je nemogoče, da ne bi vedela, da sodelujeta z revolucijo za sovjetizacijo Slovenije, in sta gotovo sprejemala tudi njene metode, ki sta jih morala poznati. Zato sta tudi teh žrtev posredno kriva in krivda kliče vsaj po moralni sankciji. Morda bi jima lahko rekel,

da upoštevam drugačne razmere na Štajerskem, kot so bile v Ljubljanski pokrajini, in da sprejemam njuno zatrdjevanje o čistih name-nih. A ker sta dejansko sodelovala pri partizanskem gibanju, sta pa vendar vsaj objektivno so-odgovorna za njegove zločine. Za to sicer ne zaslužita kazni, imata pa moralno dolžnost, da za nazaj odpravljata zlo, tako da ga javno obsodita, pomagata razkrinkavati njegove miselne vzroke in neposredne krivce in prispevata k popravljanju moralne in materialne škode. Lahko pa bi jima tudi povedal, da sprejemam njuno zasebno obžalovanje, da jima v svojem imenu odpuščam in da imam do njiju usmiljenje, ker vidim, da jima vest povzroča trpljenje. Morda bi jima celo stisnil roko.

Ničesar od tega nisem napravil, samo vljudno sem jima želel srečno pot. A sprašujem se, kaj bi bilo prav, da bi jima rekel. Vsaka od treh možnosti se more zagovarjati, morda alternativno celo vse tri hkrati. A ker nisem storil ničesar od tega, sem lahko zagrešil opustitev dolžnosti. Ker prvega nisem rekel, sem jima morda dal potuho, češ ničesar ne jemljita nase, zemlja in čas sta tako že vse prekrila, utišajta še vidva svojo vest, saj greha pravzaprav sploh ni. V drugem primeru ju nisem opozoril, da moramo sprejemati posledice svojih odločitev, tudi če so bile sklenjene v najboljši volji, in da smo odgovorni za svojo zmotno vest, če smo opustili skrb-

nost pri iskanju resnice. In ker nisem napravil tretjega, sem ju morda razočaral, če sta pričakovala več širokosrčnosti. Kaj če sta dobila vtis, da jima nisem bil pripravljen odpustiti, ko sta me prosila? Morda bi se jima ob moji večji pristrčnosti otajale še kake trdote, ki so ostale v njima. Tudi zanju mi je žal, če sem ju razočaral s pomanjkanjem človečnosti ali če do njiju nisem izpolnil dolžnosti bratskega svarjenja. Ob-

žalujem tudi, da se nisem znašel v tako osebnem primeru, ko bi lahko vsaj nekaj prispeval k pravičnemu pomirjenju in urejenemu sožitju.

Bližnji osebni stik s slovensko stvarnostjo razgrinja pred človeka širšo panoramo življenjske problematike, odpira pa mu tudi vprašanja, ki mu jih je treba reševati v globini vesti.

Božidar Fink

LE KAKO JE TO MOGOČE...

Zmagovita vojska je ob koncu vojne napolnila slovensko zemljo z množičnimi grobovi in vsak dan se odkrivajo nova grobišča. Poleg razvpitega Kočevskega Roga in Teharij, so tukaj še druga, nič manj strašna. V svojih nedrjih hranijo po več tisoč žrtev.

Eno takih grobišč leži v Krvinskem gozdu pri Kostanjevici. Starejši domačini vedo povedati, kako so v mesecu maju partizani vodili cele kolone starcev, žena, otrok in vojakov v bližnji gozd in jih pokončavali. Eni so bili goli, nekateri so molili, drugi jokali, poedini kleli. Cel teden so regljale strojnice svojo mrtvaško pesem, ljudje pa še danes ne morejo pozabiti strašnega vpitja, ki je prihajalo iz gozda.

Prejšnji teden sem s prijateljem obiskal to grobišče. Nudil se mi je strašni prizor in temne

misli so me prevzemale. Stal sem torej na kraju, kjer so morali tisti, ki so pozneje pokopavali žrtve, hoditi v gumijastih škornjih, toliko je bilo krvi in sokrvice. Pred menoj so se pokazali dolgi grobovi. Iz poedinih jam še zdaj štrlijo kosti, človeške lobanje, s telefonskimi žicami povezane kosti, cel ducat čevljev, med njimi tudi ženski.

Le kako je to mogoče, sem se spraševal s pesnikom, da je lahko nekdo ubil starca, ženo, dekle — pa morda to bi še kako nekako razumel, kako pa je mogel ubiti otroka, tega ne bom nikoli. Le kako je mogoče, sem sem spraševal, da smo lahko 45 let tako mirno hodili mimo teh grobov. Ali je to bila že otopelost, brezbriznost ali pa morda res strah, ki ga je znal v našo notranjost vcepiti režim in nas naredil za moralne pokveke.

Jože Pacek
(Družina 21. 10. 90)

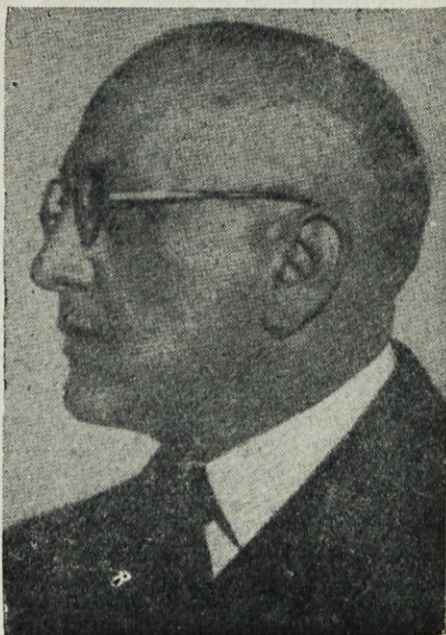
Dr. Anton Korošec - veliki mož malega naroda

(Ob 50-letnici njegove smrti)

14. december 1940. bo ostal Slovincem eden žalostnih zgodovinskih datumov. Po Evropi je že divjala vojna vihra in pretila tudi Jugoslaviji. Oči vseh so bile uprte v Beograd, kjer so v dr. Korošcu, kot enem najuglednejših in najvplivnejših političnih osebnosti, videli upanje, da bo s svojo politično modrostjo, državniško sposobnostjo taktiziranja in ugledom v svetu državo obvaroval nesreče.

Vest o njegovi nenadni smrti, ki se je bliskovito razširila po državi, je v vseh vzbudila zavest, da je država izgubila pomembnega političnega predstavnika in graditelja zdravih temeljev države, slovenska družina pa svojega očeta, kateremu je skrb za narod bila življenjski cilj. „Jaz sem Slovenec in mene lahko obsodi samo slovenski narod,“ je dejal, ko so mu nekoč nekateri Hrvati zamerjali njegovo zagnanost pri delu za svoj narod. Doba, ko je on nosil od govornost in očetovsko skrb za narod, je zato najsrečnejša, doba največjega kulturnega gospodarskega in občega napredka do poprej neslutelih višin (Dr. Miha Krek v Koledarju Svobodne Slovenije 1951).

Pisati o velikih možeh je zelo težko. Le natančen življenjepisec jih lahko prikaže v vsej njihovi veličini. Vse drugo pisanje je le nebogljen skušanje priznati veličino, se ji pokloniti, zahvaliti se za delo in opozoriti, da nobene obletnice ne bi smeli izpustiti, ne da bi se jih spomnili, da v mladih ne zamre njih podoba in delo ter morda — daj Bog! — tudi zgled.

O dr. Korošču žal nimamo kompletnega življenjepisa. Sam spominov ni pisal, ker je po lastni izjavi „preveč vedel“. Dr. Ivan Ahčin, čigar 30-letnica smrti je šla letos mimo nas, je imel pripravljeno obširno delo, a je leta 1941. moral nemudoma iz domovine, ker je bil prvi na listi tistih, ki jih je OF obsodila na smrt. Delo je ostalo v Ljubljani in nam njega usoda ni znana. „Škoda, ker bi v tem delu ne bil podan le lik za tisti čas tako modernega slovenskega in evropskega državnika, kakor je bil dr. Korošec, ampak bi se v podrobni analizi Koroščeve osebnosti izpod Ahčinovega peresa rešilo tisto, kar bi nam bilo za našo dobo in naš mladi rod najbolj potrebno“ (R. Jurčec: Dr. Ivan Ahčin — Zbornik Sv. Sl. 1961). Tako pa je vse o dr. Korošču ohranjeno le v objavljenih zapisih njegovih sodelavcev, znancev in sodobnikov.

— — —

Rojen je bil dr. Korošec 12. maja 1872. v Biserjanih pri Sv. Juriju ob Ščavnici. Oče je bil kmet. Ljudsko šolo je obiskoval najprej v rojstnem kraju, potem v Ptuj, kjer je vstopil v gimnazijo in pozneje presedlal v Maribor. Tam je po maturi vstopil v bogoslovje in bil 23. avgusta 1895. posvečen. Na dušnopastirskem polju je deloval najprej kot kaplan na Sladki gori pri Ponikvi, nato pa v Marenbergu, dokler ga niso postavili za študijskega prefekta v mariborsko dijaško semenišče. Čeprav goreč

duhovnik, ga je vleklo v javno delo, v časnikarstvo in politiko. Zaprošil je za dopust, odšel v Gradec in dosegel doktorat iz teologije.

Časnikar

Že kot šestošolec je bil član tajnega dijaškega društva in pisal v njegov list. Bolelo ga je, ko je gledal, kako so v nemškutarskem Mariboru zaničevali v šolah in na ulici slovenščino. Trpel je, ko je videl, da tovariši trpe krivice zaradi svojega slovenskega pokolenja. Mladost v okolju, kjer jo je preživel, mu je pustila trajne sledove. Sreče svojega ljudstva si ni mogel predstavljati brez popolne narodne svobode, priznanja slovenske govorice in časti slovenskega imena. Zato se je lahko odločil proti Avstro-ogrski in vodil Slovence v novo jugoslovansko državo. Ne iz nacionalne sentimentalnosti, ampak iz trdnega prepričanja, da je bila to takrat edina naravna državna rešitev, ki je obetala Slovencem največ narodne prostosti in razmaha.

V bogoslovju se je seznanil z dr. J. E. Krekom, ki je takrat organiziral slovensko krščansko demokratsko gibanje in leta 1896. postal urednik v Mariboru izhajajočega „Slovenskega gospodarja“. Pod Koroščevim uredništvom je naklada lista v kratkem času izredno narastla. Ker je v časopisu napadal Nemce zaradi krivic, ki so jih delali Slovencem, je bil od nemških oblasti prega-

njan, a se ni dal ustrahovati. Ko so leta 1900. duhovniki v Mariboru ustanovili politični slovenski list-štirinajstdnevnik „Naš dom“, je dr. Korošec tudi pri tem prevzel uredništvo. List je postal glasilo krščanskega demokratičnega gibanja Slovencev na Štajerskem.

— — —

Opis vsega Korošcevega dela na političnem polju bi daleč presegal obseg tega članka, zato ga prikazimo le v glavnih obrisih.

Politično delo v Avstro-ogrski monarhiji

Že kot urednik „Našega doma“ je dr. Korošec skliceval politične shode in propagiral ustanovitev slovenske katoliške kmetijske stranke. Germanizacija slovenskega ozemlja je v tistem času zlasti na Štajerskem in Koroškem močno napredovala, oči vseh so videle rešitev na jugu. 29. maja 1906. je bil dr. Korošec izvoljen v dunajski parlament ter je v njem ostal kot poslanec vse do zloma Avstro-ogrske monarhije. V parlamentu je leta 1913. podal izjavo o federalizaciji monarhije, a prva svetovna vojna je politični razvoj za dve leti popolnoma zavrla. V pričakovanju razvoja dogodkov so 29. maja 1917. vsi jugoslovanski poslanci dunajskega parlamenta izvolili za predsednika svojega Jugoslovanskega kluba dr. Korošca. Naslednji dan je avstrijska vlada sklicala parlament in na tej prvi seji je dr. Korošec kot

predstavnik vseh v avstro-ogrski monarhiji živečih južnih Slovanov prebral znamenito **majniško deklaracijo**, ki je zahtevala združitve vseh po Slovincih, Hrvatih in Srbih naseljenih predelov monarhije v eno suvereno in na demokratični podlagi zgrajeno državno telo. Avstrijski okvir je seveda v tistem času moral biti omenjen, ker bi sicer v času vojne deklaracijsko gibanje bilo sploh nemogoče. Glavni ideolog te politike je bil sicer dr. Janez E. Krek, dr. Korošec pa njen spretni uresničevalec, ki je tej politiki ostal zvest do smrti. Na cvetno nedeljo 1918. so zastopnice slovenskih žena (moški so bili po večini na frontah) izročile dr. Korošču 200.000 podpisov za majniško deklaracijo. Prvi podpisnik je bil škof dr. Jeglič, ki je s svojim podpisom sprožil zbiranje.

Da bi pripravil potrebni forum za prevzem oblasti ob razsulu avstro-ogrske monarhije, je dr. Korošec 16. avgusta 1918. predlagal ustanovitev Narodnega sveta kot predstavništva vsega političnega življenja v Sloveniji. Za predsednika so izvolili dr. Korošca samega. Program je navdušil še druge slovanske narode v monarhiji in 12. oktobra 1918. je bilo ustanovljeno Narodno veče kot edini resnični predstavnik vseh Slovencev, Hrvatov in Srbov, bivajočih v monarhiji. Tudi tu so za predsednika soglasno izvolili dr. Korošca.

Sledil je znani cesarski mani-

fest 16. oktobra 1918., ki je obljubljal narodom v Avstriji na njihovih ozemljih in po njihovi volji lastno državnost, seveda v federativni združitvi. Narodno veče je to odklonilo in zahtevalo enotno suvereno državo in zedinjenje s kraljevino Srbijo, ki je, v vojni zmagujoča, pridobila na ugledu tako pri zaveznikih kot na slovan-skem jugu. 31. oktobra 1918. je v Ljubljani že nastopila narodna vlada za Slovenijo in Istro s predsednikom Josipom Pogačnikom.

O pogajanjih med zastopniki Narodnega veča in predstavniki srbske vlade za vsezadovoljujočo rešitev omenimo le to, da je po prvih uspešnih korakih dr. Korošec kot predsednik Narodnega veča doživel tudi prvo razočaranje, ko je predsednik srbske vlade Nikola Pašić dogovor izigral. Preden se je dr. Korošec vrnil iz Francije in Švice, kjer je dosegel od tujih predstavnikov priznanje nove vlade južnih Slovanov, je Pašić proti dogovoru 1. decembra 1918. razglasil zedinjenje vseh Slovencev, Hrvatov in Srbov v eno državo pod kraljevskim žezlom dinastije Karadžordževićev.

Politično delo dr. Korošca v Jugoslaviji

Da je v avstro-ogrski monarhiji pri delu dr. Korošec imel proti sebi vso silno moč vlade, javne uprave in nemškega mišljenja, je razumljivo. V Jugoslaviji pa je tudi naletel velikokrat na balkanske zahrbtne politične spletke.

Srbska demokracija oz. njeni politiki so po zmagoviti prvi svetovni vojni ohromeli za širše poglede in prepotrebno razumevanje novih delov države in njeno novo vlogo do njih. Prevzetni Pašić (s katerim Korošec zaradi omenjenega izigravanja nikdar ni hotel biti skupaj v vladi), pa mladi, impulzivni in trmast prestolonaslednik Aleksander, ki se je učil absolutnega vladarstva v Rusiji in na Balkanu, sta delo za konsolidacijo nove države samo zavrnila. Namesto odkrite javne borbe za zmago najboljših idej, tajno zakulisno dvorsko, vojaško in finančno nasprotovanje.

Dr. Korošec je vztrajal tako v vladi kot v opoziciji; vedno z isto željo: delati v prid države in za dobro svojega naroda. V vsem svojem političnem delu v Jugoslaviji (razen, ko je bil v opoziciji ali v internaciji) je bil enkrat prosvetni minister, dvakrat notranji minister in po enkrat minister za prehrano, minister za kmetijstvo ter minister za gozdove in rudnike. L. 1939. pa je bil predsednik senata.

V vsej dobi Jugoslavije prihajata v jugoslovanski politiki do izraza dve smeri v gledanju na državno ureditev. Srbi so vedno odločno vztrajali na svojih centralističnih načrtih proti avtonomističnim težnjam Slovencev in Hrvatov. Korošec je borbo proti belgrajskemu političnemu, gospodarskemu in kulturnemu centralizmu sprejel in vodil, kljub stal-

ni opoziciji manjšine Slovencev, več kot 20 let.

V parlamentarnih debatah o načelih prve ustave Kraljevine SHS je parlamentarno zastopstvo Slovencev pod Koroščevim vodstvom že l. 1921. predlagalo uvedbo federalizma kot najprimernejšo rešitev. Ob opoziciji takratnih slovenskih zastopnikov demokratske stranke in kmetijcev predlog ni uspel in sprejeta je bila 28. junija 1921. centralistična vidovdanska ustava. Za Korošča nov udarec, kateremu jih je sledilo še veliko.

V boju zoper to ustavo so Slovenci pod Koroščevim vodstvom zahtevali avtonomijo. Korošček uglede je vse bolj rastel doma v Sloveniji in v državi in po volitvah leta 1923. je Slovenska ljudska stranka (SLS) dobila za svoj avtonomistični program 3/4 slovenskih volivcev, ki so dr. Korošča upravičevali, govoriti v ime nu slovenskih narodnih teženj.

A v državi ni bilo miru. Najprej so nagajali komunisti, po poskusu atentata na Aleksandra in umoru notranjega ministra Draškovića so komunistično stranko prepovedali. Proti srbskemu centralizmu so se začele krepiti avtonomistične stranke (Hrvati — Radić, Bosanci — Spaho), menjavale so se vlade, nasprotstva proti centralizmu so rastle. Ko je leta 1928. v skupščini prišlo do strelav na hrvaške predstavnike, je razdvojenost med Beogradom in Zagrebom resno začela ogrožati ob-

stoj države. V teh kritičnih trenutkih je kralj zaupal sestavo nove vlade dr. Korošču, čigar prvi načrt je bil sprememba ustave v trialističnem smislu, t.j. razdelitev države na srbsko, hrvatsko in srbsko banovino. Zaradi srbske opozicije načrt ni uspel in Koroščeva vlada je odstopila, kralj pa je z državnim udarom 6. januarja 1929. odpravil vidovdansko ustavo, razpustil parlament in vse stranke, prepovedal narodne zastave in vse, kar bi kakorkoli izražalo narodno pripadnost in nasprotovalo enotni „jugoslovenski“ ideji, ki je hotela za celo državo enega kralja, eno državo, en jezik in en narod. Kralj je uvedel osebno diktaturo z generalom Živkovićem kot predsednikom. Na osebno kraljevo prošnjo je dr. Korošček vstopil v to vlado v upanju, da bo mogel vplivati na obliko nove ustave. A je bil spet bridko razočaran. Nova septembrska ustava je bila oktroirana in dr. Korošček je iz vlade izstopil, ko je videl, da unitarističnega pritiska ne more ustaviti. Državo je z diktatorsko roko vodil naprej general Živković.

12. maja 1932. je dr. Korošček slavil svojo 60-letnico. V Ljubljani so mu pripravljali veliko proslavo. Na predvečer so po vseh hribih in planinah zagoreli kresovi. Spominsko zborovanje v velikih dvorani hotela Union v Ljubljani je izzvenelo v mogočno manifestacijo Koroščevega političnega programa. Vlada je vse nadaljnje proslave prepovedala, a

narodovega hotenja ni mogla udušiti. 30. decembra 1932., je izšla Koroščeva tkzv. **Slovenska deklaracija**, ki zahteva za slovenski narod v Jugoslaviji tako samostojnost, da bo ta privlačila Slovence izpod tuje oblasti v Italiji, Avstriji in Madžarski. Za to je potrebna narodna samobitnost, ime, zastava, finančna samostojnost, politična in kulturna svoboda ter korenito socialno zavarovanje. Zaradi Slovenske deklaracije se je po vsej Sloveniji začelo preganjanje pristašev SLS (doba zelenih kravat), vidnejši voditelji stranke in tudi sam dr. Korošec pa so morali v internacijo.

Internacija je Koroščev ugled po celi državi še povečala in poglobila zaupanje vseh Slovencev v njegovo vodstvo. Ko se je po atentatu na kralja Aleksandra v Marseillu (9. oktobra 1934.) želel pokloniti kraljevim zemskim ostankom, ki jih je vojna ladja pripeljala v Split, so mu to seveda takoj dovolili. Korošec je zaupanje, ki ga je bil v političnem življenju tolikokrat deležen s strani kralja in bil na dvoru vedno upoštevana posebnost, kljub internaciji vrnil z dokazom pietete do pokojnega. Internacije je bilo konec, ne pa Koroščeve opozicije vladajočemu sistemu. Pri prvih naslednjih volitvah v maju 1935. se je v Sloveniji udeležilo volitev samo 46,96% volivcev. V ta odstotek je treba všteti vse državne uradnike, ki so bili posredno pri siljeni voliti.

Ko je novo vlado sestavil dr. Stojadinović, ki naj bi na željo regenta princa Pavla dosegla pomirjenje nasprotij, je dr. Korošec v njej prevzel notranje ministristvo. Za glavno nalogo si je zastavil sporazum s Hrvati. Skupno s srbskimi radikali in bosanskimi muslimani je delal za doseglo narodnega in državnega edinstva s spoštovanjem treh narodnih etničnih skupin, njih tradicij, s samoupravo širokih obsegov in svobodo veroizpovedi. V volitvah leta 1938., katerih se je SLS udeležila v koaliciji z omenjeno srbsko in bosansko skupino, je v Sloveniji od 225 dobila kar 197 občin. Slovenci in Hrvati so v teh volitvah svobodno izrazili svojo politično voljo in že osem mesecev pozneje je bil sklenjen sporazum vlade s Hrvati, katerega sad je bila samostojna banovina Hrvatska, za kar je nosil levji delež zaslug dr. Korošec. Na vrsti naj bi bila sedaj Slovenija, a izbruh vojne je proces zavrl, ker so tudi Srbi hoteli imeti enak statut. Tako daljnosežnih sprememb pa v tistih časih ni kazalo podvzemati. Pot je bila sicer odprta, a dogodki doma in v svetu so jo zaprli.

Smrt je vzela dr. Korošca Sloveniji in Jugoslaviji, ko je v glavnem dobojeval dvajsetletni boj za sestavljeno državo enakopravnih enot, katerih ena naj bi bila Slovenija. Na grobu mu je voditelj Hrvatov dr. Maček priznal: „Bil je soustanovitelj države. Ko se bo pisala zgodovina sporazuma s Hr-

vati, bo treba povedati, da je zelo velika zasluga dr. Korošca, da je do njega prišlo.“

Posebno poglavje bi morali posvetiti dr. Korošču tudi v zvezi z borbo za konkordat. Le to omenimo, da je v tej borbi bil vedno v prvih bojnih vrstah in dostikrat prav zaradi tega tudi zasovražen. Kljub hudim protestom in demonstracijam, ki jih je organizirala srbska pravoslavna duhovščina, je bil konkordat v parlamentu sprejet, a zaradi pomirjenja duhov ni prišel pred senat in je bil dan „ad acta“.

V letih, ko Jugoslavija Slovencem ni bila vedno dobra mati (prepoved zastave, organizacij, strank, trganje slavospevov jeziku in domovini iz šolskih beril itd.), je bilo večkrat slišati očitek, da bi slovensko vodstvo ob razpadu Avstrije po načelu samoodločbe moralo zahtevati lastno slovensko državo brez kakršnekoli vezanosti na ostale južne slovanske narode. A takrat je bilo vsesplošno prepričanje, da bo Jugoslavija Slovencem zagotovila nemoten razvoj, dočim bi samostojna slovenska država zaradi svoje šibkosti ne mogla uveljaviti svojih teritorialnih zahtev do sosedov, niti ne obdržati svojega narodnega ozemlja, ki bi postalo lahek plen premočnih grabežljivih sosedov. Tudi ni znano, da bi sploh kateri od takratnih politikov predlagal drugačno rešitev. Žal pa je res, da je veselje nad novo državo že v začetku bilo zagrenjeno s samovolji

no proglasitvijo zedinjenja in z dejstvom, da je četrтина Slovenije ostala zunaj državnih meja.

Dr. Korošec je večkrat rekel: „Če pride do razsula države, ga bomo plačali edino mi Slovenci. Srbi bodo imeli svojo lastno državo, Hrvati tudi. Mi pa imamo na svojih mejah vsaj tri sosedo, ki bodo prvo uro planili čez nas in si nas razdelili.“ To se je z našo domovino dobesedno izpolnilo na veliki petek 1941.

Še en primer naj navedem, ki priča, kako bistro je dr. Korošec znal predvidevati. Na Brezjah je nekoč govoril dekletom tako-le: „Vse mlade ste in polne lepih nad za bodočnost. Prišli pa bodo časi, ko ne boste imele več svoje Dekliške zveze ne svojih Marijinih kongregacij ne svojih listov in knjižnic ne voditeljev in svojih svetovalcev. Same boste ostale, navezane na lastno moč vere, na trdnost svojega lastnega značaja. Toda z vami bo Marija. Za tiste čase se pripravljajte, za tiste preiskušnje se Mariji priporočite.“

Vsi Koroščevi politični uspehi in ugled so bili možni le zato, ker je bil velik v nesebični in požrtvovalni ljubezni do svojega naroda, mož širokih konceptov, vedno stvarjen, bister in nagel v presojanju položaja, vztrajen v začrtanem programu, odličen govornik, spreten parlamentarec, sposoben politični taktik, skratka — rojen za velikega narodnega voditelja.

Za svoje zasluge je bil dr. Korošec odlikovan z vrsto najvišjih

Žalna slovesnost ob Krimski jami

Bila je podoba antičnega gledališča, v katerem se je v nedeljo, 23. septembra, popoldne zbralo nad 4000 ljudi, čakajoč na veliko dogajanje. Narava se je ob Krimski jami kot nalašč lijakasto oblikovala, kot bi slutila današnja pravno sceno. Sredi množice ljudi, ki jih je pravno bogoslužje sklicalo v občestvo verujočih, je bila nema, a veličastna odrešenjska postava velikega Križanega, ob njem pa prav tako oltar s podstavkom z reliefno podobo Kristusovega trpečega obličja; umetnik Stane Jarm ju je oblikoval iz lesa.

Na dnu, kot na gledališkem odru, je režala velika odprtina, grozljiva in smrtno molčeča. Vanjo so bili usmerjeni pogledi vseh navzočih. Stotine mrtvih, tam daleč spodaj v nedrjih zemlje, je nagovarjalo ta žalostni zbor romarjev, ki se je tesnil v pobočja, obraščena z drevesi, nemimi spremljevalci mrtvih in živih. Spregovorili so z besedami nastopajočih,

odlikovanj, ne le jugoslovanskih, ampak tudi bolgarskih, slovaških, čeških, grških, romunskih in madžarskih.

(Konec prihodnjič)

Julij Savelli

nagovorili so vse s pesmijo in molitvijo živih.

Z besedo Cerkve, s človeško toplino, krščanskim upanjem in odpustljivostjo je ob jami groze govoril beograjski nadškof dr. Franc Perko. Z neizprosno poštenostjo do resnice preteklih in prihodnjih dni je razmišljala dr. Spomenka Hribar. Neizbrisen spomin na „brate in sestre, nedolžne žrtve boljševiškega divjanja“ je odkrival modri kmet Alojz Tekavec. Trepet, gnev, krik iz bolečine porojen, sta izpovedovali pesmi „Pričam o nas in o naših dneh“ ter „Slutnja“; obe je recitiral pesnik Tone Kuntner. Tudi Tineta Debeljaka odlomki iz Velike črne maše, ki jih je občuteno recitiral gledališki igralec Drago Razboršek, so oživljali trpkost bolečine, vendar orošeno s krščanskim upanjem in odpuščanjem. Pred mikrofonom je še stopil nepredvidoma domačin kmet. V pesem „Slovenska žalostinka“ je skoval svoj spomin in muko na izkravljene otroke domačij.

V pravno mašno daritev so vgradili vse dogajanje duhovniki — petnajst jih je somaševalo z nadškofom Perkom. Peli so tudi združeni pevski zbori iz okoliških vasi pod vodstvom organista Kranjca.

Žalni shod je odprl vrhniški župan dipl. inž. arh. France Kvaternik. V uvodu je tudi pojasnil, zakaj spet spravni dan ob Krimski jami, ko je bil ta že v Kočevskem Rogu — za vse žrtve vojnega in povojnega nasilja v Sloveniji. „En korak več k odpuščanju in spravi, ki je pogoj za prepotrebno prelomnico v nas samih in v vsem narodu; tako pa tudi en korak več za učinkovitejšo prihodnost naroda.“

Bila je zbranost, tam v hosti, v Krimski jami, zdaleč večja od tiste na dan vseh svetih na grobovih rajnih na božji njivi, kjer križi in spomeniki — marmornati, železni, betonski — imensko zaznamujejo pokopane svojce. Mnogi pogrebcev je tu obdajala odprtino, ob kateri je šele sedaj, po polstoletnem molku, narejen velik križ in oltar — za vse enak. Tihi, a zgovorni verniki, skrivnostni svatje, so jim bila le pokončna drevesa.

„Stojimo ob jami groze. Predsmrtni kriki, molitve in rotnja Boga in človeka še drhtijo od tod. Te za uho neslišne prošnje smo zaslišali tudi mi, ki smo se zbrali skoraj petdeset let po tem, ko so rezale gozdno tišino. Zbrali smo se, da javno počastimo žrtve revolucije. Nekaj čudnega se nam dogaja danes. Vsepovsod vznikajo grobovi, kakor da jih prej ni bilo. Toda bili so. Le vedeti zanje nismo smeli ali hoteli. Res je, kakor da bi grobovi po slovenski zemlji vznikalili na novo, toda Krimska jama

se od drugih grobov, tistih v Kočevskem Rogu ali na Teharjah... bistveno razlikuje. V tej jami... so dotrpeli nedolžni ljudje, kmečki gospodarji in fantje, mlada dekleta in žene, ljudje, ki od svojih sonarodnjakov in prvih partizanov niso pričakovali nič hudega... Imeli so ti ljudje eno napako: Niso bili po meri revolucije, ki je prav tedaj, v letu 1942, začela jemati svojo mero. Ali pa rešenci z vlaka, ki so ga partizani napadli pri Verdu. Z vlaka, na katerem jih je okupator peljal v koncentracijsko taborišče. Izdajalci, ki bi zaslužili smrt? Prav gotovo oni to niso bili! Tisti, ki se svojim rešiteljem niso hoteli pridružiti, in so želeli samo domov, so končali v tej strašni jami, ki sega do pekla človeške zlobe.

Toda še vedno stojimo pred jama groze. Ta jama je priča človeškega napuha, ki jo je povzročil. Opozarja pa nas torej hkrati na človeško skromnost. Samo ljudje smo, krhka, ranljiva, z bolečino obdarjena bitja. Smo ljudje, ki imamo dolžnost do mrtvih, da jih počastimo, in dolžnost do nas samih, da se spravljamo med sabo, in imamo dolžnost do prihodnosti, da jo neustrašeno vzamemo nase. Saj prav to, da danes stojimo tu, vzbuja v nas tudi upanje in zaupanje vase. Samo veliki ljudje in duhovno močni narodi lahko pogledajo v brezno groze svoje domovine. In glejte, upanje je tudi v tem, da so se k nam vrnile besede, ki so bile dolgo zasmehova-

ne in zasramovane, če niso bile sploh celo prepovedane, besede kot so: domovina, prostost, odpuščanje, spomin, radost življenja, ljubezen, sprava. Te besede nam bodo pomagale zgraditi prihodnost. Mrtvim pa pokoj, večno obžalovanje in spoštovanje, večni spomin.“ Tako Spomenka Hribar.

Spomin Tekavca. „Vsa vidovska fara je zajokala in se odela v črno — 60 mož in fantov so pobili Italijani.“ Pa so jim prav ti obljubljali nebesa na zemlji. Kdo pa so ti, ki v globini ležijo? Tekavec je dvignil glas: Bili so preprosti ljudje, kmetje, pošteno so delali, da bi preživel in svoje. „Prignali so jih sem; pobili so jih v imenu tuje in hudodelske ideologije.“ Končal je Tekavec: Ne ubijaj, je dejal Bog; v teh krajih smo vsi veliko pretrpeli; nekje je

zapisano, da nas mrtvi učijo živeti. Raste nov rod, novi temelji za prihodnost.

„Mrtvi nas opominjajo!“ Nadškof Perko je govoril z glasom Cerkve. Nikoli se predati skušnjavai sovraštva, maščevanja, nerazumevanja, to namreč vodi človeka in narod v nesrečo. Te žrtve kličejo k spravi. „Na prihodnost slovenskega naroda kličem božjega blagoslova. Te rajne brate in sestre prosimo božjega blagoslova za nas narod, blagoslova za vse tiste, ki skrbijo za javno blaginjo, da bi vodili slovenski narod k resnični suverenosti, k svobodnemu odločanju o svoji prihodnosti, v zvestobi predvsem tistim globokim krščanskim koreninam, ki so več kot tisočletje oblikovale dušo in srce slovenskega človeka.“

(Družina, 39/90)

Spravni spomin umorjenih na Teharjah

Veliki molk vseh teh nekaj desetletij je v nedeljo, 14. oktobra, spregovoril tako silovito, da zanj preprosto ni besed.

„Ko smo v duhu povezani s papežem Pavlom II., Petrovim naslednikom, glasnikom miru in sprave med narodi sedanjega sveta, se je naša krajevna Cerkev in lahko rečem vsa Cerkev na Slovenskem zbrala na kraju, o katerem se ni smelo govoriti 45 let, — na kraju, kamor nismo smeli priti zaradi skrivnosti, ki jo zakriva zemlja, odpadni material in raztaplja voda Teharskega jezera; pri njih smo, ki jih nismo smeli imenovati in obiskati, smo na slovenski — štajerski Kalvariji, kjer se je pred štirimi in pol desetletji uresničil veliki petek za tisoče in desetisoče iz našega naroda.“

Bil je to uvodni nagovor mariborskega škofa dr. Franca Krambergerja, ko je s 130 somaševalci začel mašno spominsko slavlje v Bukovžlaku pri Teharjah. Komur je bilo dano videti tisto dvajsetin več tisočglavo množico, ki se je bila sešla na kraju, od koder je v povojnem času šlo v smrt od 20 do 40 tisoč ljudi, komur je bilo dano doživeti ta shod, ves žalni scenarij, stotine prižganih sveč, solze, ki so prenekaterim izpirale bolečino, izpovedi taboriščnikov,

komur je vse to v srcu ostalo, ta več ne potrebuje besed. V njem živi pretresljivo doživetje teharške spominske svečanosti, molitve ljudstva, pesemsko ubranih skladb moškega zbora s Polzele, evangelijsko odrešujoči nagovor škofa Krambergerja, državni in prijateljski klic k spravi in medsebojnemu spoštovanju slovenskega premiera Lojzeta Peterleta, ganljivo pričevanje preživelega teharskega taboriščnika Tineta Velikonje, občuten recital Tineta Debeljaka, sina izgnanca, iz očetove pesnitve Črna maša za pobite domobrance, poezija Frana Milčinskega „Prižgimo luč, ljudje!“ — izgovorila sta jo igralca Ljerka Belak in Bogomir Veras —, navdušujoča pesem Zdravljica, žalostna Gallusova Ecce quomodo moritur iustus komornega pevskega zbora iz Celja. Komur je bilo dano doživeti, razumeti, sprejeti... Rudi Bras je prišel v domovino, da bi v imenu preživelih v slovenskih mučilnicah, raztresenih po širnem svetu, pa v „imenu mrtvih ust, zasutih z zemljo“, v imenu tistih, ki so se v usodnem trenutku — ko so umirajoča telesa soborcev padala druga na drugo, na studece krvi —, zaprisegli, da bo slednji, ki bo preživel, povsod oznanjal namene, borbo in končno

usodo mučenih in pobitih slovenskih domobrancev.

Silovito je sedaj govoril križ, zasajen v zemljo, kjer se je kri mučencev že spojila v plodne sile narave; križ bo ostal v spomin na čase, ko je zemlja bila bolj materinska od ljudi. Silovito je sedaj govorilo cvetje, venci, množica gorečih sveč ob križu in ograji, ki nas je delila od kraja, kjer so trupla mučencev pokrita z odpadki iz celjske Cinkarne. Spregovorila sta država in Cerkev. „Za božjo voljo, da bi se kaj takega nikoli več ne ponovilo! Da bi v vrtincu tujih interesov v našem narodu še kdaj dvignil roko brat zoper brata. Bodi ta grozljiva izkušnja za vedno za nami.“

Nad zemljo, ki je pila kri mučencev, je dostojanstveno govorila o tistih dneh cerkvica sv. Ane.

Mnogi romarji spravne teharske nedelje so jo obiskali. K njej so ponesli imena svojcev, stolčenih v smrt. Njen večerni avemarija je bil nema priča, ko so črna brezna sprejemala stotine in tisoče mladih in odraslih, tesno povezanih z žico.

Govor škofa dr. Franca Krambergerja

Tri misli dajejo vsebino današnjemu srečanju na tem mestu: V prvem odlomku božje besede smo slišali o makabejskih možeh, ki so padli za domovino. Voditelj Juda je poskrbel, da se je zanje opravila sveta daritev. Lepo in plemenito je ravnal, ker je mislil na vstajenje. Bil je prepričan, da jim je namenjeno prelepo plačilo. Zato je priredil pravno daritev.

Sveta in pobožna misel! Tako poroča Sveto pismo.

Teharje, Bukovžlak! Pravijo, da tu slovenska zemlja joka. Tu je žična ograja simbolizirala mejo življenja in smrti za desettisoče. Nekdanje nemško mladinsko vzgajališče, kjer je sovražnik učil streljati, je po vojni postalo slovensko taborišče, kjer so streljali. Tu se je leta 1945 in še pozneje uresničevala pesnikova napoved: „Slovenec že mori Slovenca brata“. In krvava „Soča“ je po vojni pritekla na Teharje; vanjo se je izlival štajerski pritok, da je tu nastalo apokaliptično jezero krvi. Tu so bile žrtve vseh narodnosti naše ožje in širše domovine, vseh poklicev, od preprostega kmeča do univerzitetnega učitelja, vseh starosti, od dojenčka do onemoglega starca. Niso napadali, niso ubijali, niso se mogli braniti, morali so umreti zato, ker so bili ljudje, ker so tudi ljubili domovino.

Pravijo, da se na Teharjah sliši nenavaden in čuden glas, ko tod zapiha veter, kakor da se oglašča zemlja, — in enakomerno utripanje človekovega srca, ko vetra ni. Tu je zakopana precejšnja mera naše sedanjosti, ki je bila takrat še prihodnost.

Ne želimo odpirati ran na telesu naroda, na nikogar ne želimo pokazati s prstom, tudi obsojanje in maščevanje se kristjanom ne spodobi. Ob resnici, ki jo odkrivamo, spoznavamo in ki jo smemo povedati na glas, želimo moliti za

vse žrtve in opraviti dostojen pogreb. S tem dejanjem želimo preseči vsako sovraštvo, vsak sodni proces; žrtvam hočemo vrniti njihovo pravo ime, priznati njihovo človeško dostojanstvo, povedati, da so bili in so naši, člani našega naroda; želimo, da iz nasilne anonimnosti stopijo v javnost. Radi bi jim izkazali spoštovanje, ki ga narekuje pieteta do umrlih.

Kolikor so nam dostopna pisna poročila in pričevanja preživelih, zvemo, da so obsojenci molili, na glas ali molče, posamezno ali skupaj. To želimo storiti danes zanje!

Druga misel, ki daje vsebino današnjemu žalnemu slavlju na Teharjah, je odpuščanje. Peščica preživelih zatrjuje, da so bile Teharje za vse žrtve poslednje upanje; prepričani so bili, da bodo od tod šli domov, na delo, v življenje, a so odhajali v noč, odpeljani so bili v smrt. Le redki so doživeli amnestijo (5. avgusta, 1945). Ko so spoznali, da je njihovo upanje prazno in da se izteka v smrt, so prosili duhovnike — sojetnike za zakrament odpuščanja. Prosili so za odpuščanje in odpuščali so. To je sporočilo tega kraja!

So stvari in dogodki, ki jih ni mogoče pozabiti; ostanejo v spominu kot vklesani opomini, da se ne bi nikoli ponovili. Ni mogoče pozabiti, možno pa je odpustiti!

Odpustiti pomeni preseči vse idejne, ideološke, narodnostne, nazorske in verske ozire, preseči sebe, se usposobiti za nov začé-

tek. In to nam narekuje prebrani evangelij, vest in zdrava pamet. To nas uči znamenje križa in sam Kristus nam naroča, da moramo odpustiti ne samo „do sedemkrat, ampak do sedemdesetkrat sedemkrat“.

Pred nekaj dnevi sem prebral letošnjo pisno izpoved preživelega teharskega obsojenca: „Rad bi kmalu doživel čas, da bom lahko stisnil roko tistim, ki so ubili mojega brata, tistim, ki so povzročili toliko gorja mojim staršem, tistim, ki so me obrekovali, ki so me mučili — ter jim rekel: Odpuščam, delajmo vsi za domovino!“

Tretja misel je sprava. O njej se veliko govori in piše. Vsi časopisi so je polni, toda povejmo resnico: Sprava, posebej narodna sprava ni filozofija ne samo beseda tudi ne samo slovesnost; sprava ni obred ali razglas, tudi ne napovedani dogodek določene dne, marveč dogajanje, stalno navzoča pripravljenost podati sočloveku desnico. Sprava je zgodovinski napor vsega naroda, vseh generacij. Sprava mora biti del vzgoje in kulture našega duha in srca. Samo tako bo slovenski narod v prihajajočem tisočletju narod bratov in sester, narod s prihodnostjo in brez strahu.

Preživeli pravijo, da so obsojenci v taborišču vsak dan poslušali zvon teharske podružnične cerkve sv. Ane. To je bila zanje edina zveza s svetom zunaj žične ograje. Naj se ta zvon danes zo-

pet oglasi ob simbolnem pogrebu, naj se oglašča vsak dan s tega memoriala vsem žrtvam nasilne smrti med vojno in po njej tu na Teharjah in po vsem Štajerskem, naj oznanja našo povezanost z njimi, naj zvoni njim v spomin, nam pa v opomin.

Ljudje, prižgimo luč!
Naj sveti kdo ve kam.
Saj kdaj že plamen sveče
pokaže pot do sreče
človeku, ki je sam.
Prižgimo luč, ljudje!

Govor premiera Lojzeta Peterleta

Stojimo na enem od tistih krajev naše dežele, kjer se človeku stisne srce, zastane beseda, razum ne najde opore, v vero pa se zareže nič. Tu je novi, osvobojeni človek, vzel stvari v svoje roke, brezprizivno, razpolagajoč z življenjem in smrtjo. Pred oltarjem nove dobe, po navdušujoči osvoboditvi so tu padali možje, fantje, matere in otroci — brez pravnega pouka, brez pravice do pritožbe. Tu je človek postal samo še označena količina, tu so iz njega naredili odpadke. In za potrditev tega so čez kosti mučenih desetletja navažali industrijske odpadke.

Kdor more, naj razume.

Ni bilo več vojne, bila pa je še revolucija, in niso bili le samozvani izvajalci, ki so se podrejali ukazom višjih. Bil je načrt in za njim je stal veliki izvajalec, z že-

ljo po božji moči in z obljubo raja na zemlji. V ta načrt je sodila odstranitev drugih in drugačnih.

**Ljudje, prižgimo luč!
Najprej za naše mlade:
Ko nam preveč bo let
in njihov bo ta svet,
naj vrt jim bo, ne skale.
Prižgimo luč, ljudje!**

Zdaj hodimo od brezna do brezna, od jame do jame, in dan za dnem odkrivamo nove žrtvene kraje. Sedaj šele smo lahko pogrebcji. Ne vemo pa natančno, koga vse pokopujemo, ker so sledove zabrisali. Ko se srečujemo danes na tem kraju našega bratomora, si stavimo vprašanje ne samo o ceni revolucije na Slovenskem, ampak o njenem smislu sploh. Tega vprašanja ne povezujem z vprašanjem odpora okupatorju. Ta odpor je bil etična dolžnost in zahteva globoko spoštovanje do vseh, ki so jo iz ljubezni do domovine izpolnili.

Priznati pa moramo čast tudi tistim, ki so se iz ljubezni do iste domovine uprli revolucionarnemu nasilju. Bilo je. Tako je bilo rečeno že v Kočevskem Rogu. Da. Bilo je — in naj se za božjo voljo ne ponovi, da bi v vrtincu tujih interesov v našem narodu še kdaj dvignil roko brat zoper brata.

Bodi ta grozljiva izkušnja za vedno za nami. Naj nas resnica o preteklosti ne razdvaja, ampak krepi v volji do novega sožitja. Delajmo na tem, da v tej deželi

nikogar nikoli več ne bo strah lastnega rojaka.

Iz pričevanja Tineta Velikonje

Žalujemo za vsemi tistimi, ki so izgubili življenje na slovenskih tleh med zadnjo vojno in po njej in za katere ne vemo, kje so pokopani, predvsem pa za skoraj v celoti pomorjeno domobransko vojsko in svojci, ki so delili z njo isto usodo.

Manjši del počiva poleg nas pod deset metrov visoko gomilo piritnih odpadkov, za večino pa so bile Teharje kraj trpljenja in upanja, kraj, kjer so bili odbrani za smrt in odpeljani na zadnjo pot. Takrat, ko so se za njimi zagrnile plahte tovarnjakov, so nam za vedno izginili izpred oči.

Bližnjo in daljno okolico Celja so ob koncu zadnje vojne posejali z grobišči nekaj desettisoč ljudi, moških, žena in otrok predvsem hrvaške narodnosti. O njih ne vemo skoraj nič, kot da so prišli iz neznanega in se razblinili v sončni prah. Domobranci pa so puščali za seboj rdečo sled na vsakem koraku svoje poti iz Vetrinja, pa naj so se peljali skozi Maribor, karavanški predor ali hodili skozi Hudo luknjo in se znašli v taborišču na Teharjah, v šentvidu, Škofji Loki ali Kranju, pa prav do opuščenih odprtih jaškov hrastniškega rudnika ali brezen v Kočevskem Rogu.

Po nepojasneni igri usode in božji milosti nas je ostalo nekaj sto, ki so nas ob amnestiji izpu-

stili, pa so hoteli domačini napako hitro popraviti. Zato so marsikoga pričakali pred domačim pragom in pobili. Tisti, ki smo preživel, se sprašujemo, kaj pomeni, da smo ostali. Vsa ta dolga leta smo nosili breme preživetega, ki je postajalo vedno težje in nas vedno huje dušilo. Zdaj je napočil čas, da si ga lahko olajšamo.

Danes in tu vam lahko na tem razobličenem kraju pokažemo, kje so stale barake. Tule jugozahodno bi stal zloglasni bunker, kjer so mučili častnike. Tamle, zahodno je z roba taborišča peljala strma steza, po kateri so jih gnali v grapo in smrt in tam počivajo tako oni kot civilisti, ki so jih pomorili v prvih dneh divjanja, in tisti, ki so umrli kasneje zaradi lakote ali bolezni. Tule bolj jugovzhodno je bilo dvorišče, v katero so zgnetli domobrance, ki so bili odbrani v skupino C. Mučili so jih sonce in dež, nočni hlad in jutranja megla, pa žeja in strahotna lakota. Od tu so jih klicali in vezali, tamle na cesti pa so čakali nanje tovarnjaki, podobni hudobnim hroščem.

Vprašujemo se, kakšni fantje in moške, kakšna dekleta in žene so bili to, ki jim niso vzeli samo življenja, ampak tudi človeško čast? Kaj pomeni njihova izguba za slovenski narod, kakšno je njihovo sporočilo in zaveza?

Domobranstvo je bilo oborožen katoliški upor proti komunizmu v izjemno neugodnih in nevarnih razmerah, upor, porojen iz obupa

in vnaprej obsojen na poraz. Domobranci so bili vojska slovenske ljudske stranke, torej legalno izvoljene stranke, ki so se borili za normalno kulturno in politično življenje Slovencev v okviru omikanih evropskih narodov, torej za svet, za katerega upamo, da zdaj vanj gremo.

Lani sem pripeljal na ogled teh krajev ženo domobranskega častnika in ji pokazal, kje je verjetno obležal njen mož v času, ko je nosila pod srcem njegovega otroka. Nobenih solza. Samo obstala je in se zazrla: „Tu ležijo sami svetniki.“ Presunjen sem jo pogledal in vzdihnil: „Blagor tebi, ki imaš tako vero, zame je to žalost domovine.“

A njena vera je prehajala name in me prevzela. Če bomo prisluhnili, se nam bo morda zazdelo, da slišimo, kako njihov spokojni duh plava nad tem opustošenim krajem in morda jih bomo zaslišali, kako nam prigovarjajo: „Ne jokajte, ne pojte nam žalostnih pesmi! Mi smo našli svoj mir že pred 45 leti. Odpuščamo vsem, ki so se spozabili nad nami, a pozabiti ne moremo, kajti zgodilo se je. Odpuščamo zahodnim zaveznikom, ki so nas zvalili v živinske vagone in izročili smrtnemu sovražniku, a pozabiti ne moremo. Zaupali smo jim, ko smo jim predajali orožje in bili prevarani. Saj ni bolj krhkega bitja, kot je ujetnik po izgubljeni vojni in je vsako dejanje, ki bi ga lahko ogrozilo, vojni zločin. Odpuščamo tistim,

ki so nas mučili in pobijali na poti do taborišča in v času našega bivanja na tem kraju, tistim, ki so nas vezali tesno, da so nam odmirali dlani in prsti, vozili na morišče in pošiljali skozi naša telesa smrtonosne strele, vendar pozabiti ne smemo in ne moremo, kajti zgodilo se je. Opuščamo tudi tistim, ki so ta dogajanja vodili in usmerjali, vendar zgodilo se je in pozabiti ne smemo. **Naj pridejo na plan, naj razložijo, kaj jih je gnalo v ta nečloveška in nesmiselna dejanja.**

Počivajte, drage sestre in bratje, v tem neprijaznem kraju. Hodili bomo k vam in skrbeli, da se ne bo pozabilo, ne v želji po maščevanju, ampak da se kaj takega ne bo nikdar več ponovilo.

Iz nagovora Rudija Brasa

Iz daljne ameriške zemlje vam prinašam pozdrave preživelih domobrancev, njih svojcev in drugih rojakov, ki so odšli v tujino in tam našli svoj drugi dom.

V imenu njih in v svojem, se ob današnji komemoraciji pietetno klanjam spominu po vojni pomorjenih domobrancev in drugih nepotrebnih žrtev stalinistične revolucije pod Triglavom, katerih kosti leže tu in drugod — raztresene — po vsej slovenski zemlji.

Rešenci iz brezna v Kočevskem Rogu, danes še živeči — Dejak, Kozina, Zajec — so predsedniku slovenske vlade Lojzetu Peterletu izročili spomnico, v kateri pravijo med drugim, da so se „zaoblju-

bili med vsemi, ki so tedaj še bili pri zavesti... in da ni nikogar, ki bi bil bolj upravičen kot mi, ki smo se rešili iz dna krvavega brezna, da spregovorimo v imenu mrtvih ust, zasutih z zemljo... tedaj, ko so gola trupla ali pa umirajoča telesa naših soborcev, padala na nas na dno brezna, na studence krvi, ki so nas škropili iz srčnih žil umirajočih... tedaj smo se torej zaobljubili, da bo vsak, ki bi živ prišel iz brezna, povsod oznanjal namene, borbo in končno usodo mučenih in pobitih slovenskih domobrancev.“

V naših srcih ni maščevanja, kot ga ni bilo slišati iz ust naših sotrpinov, ki so umirali v breznu, in z njimi že 45 let ponavljamo: „Odpusti jim, Gospod...“

V nas samih preživelih je ostala le beseda zahvale našemu skupnemu Stvarniku, da moremo danes še prepevati: „Zdrava bodi, moja lepa domovina!“

To je pesem zveste ljubezni domovini, to je cvetlica, ki jo prinašam v imenu zgoraj omenjenih in jo še svežo polagam med drugo pomladansko cvetje, ki že brsti v pomladi, prihajajoči v našo ljubljeno domovino.

(Družina, 21. 10. 90)

Odpusti mi, Nataša!

Naslednjega dne sem bil na policijski postaji, ko je prišlo poročilo o avtopsiji. V njem je bilo rečeno, da je duhovnik Vasil Litovčenko umrl zaradi hudega udarca po glavi, zaradi katerega mu je počila lobanja, kar je povzročilo takojšnjo smrt zaradi notranjih krvavitev.

To je bilo prvič, da smo nekoga ubili. Ko sem o tem premišljeval, mi je postalo nelagodno.

„Poslušaj, Kurdakov,“ je rekel Nikiforov, ki je zaslutil moje občutke, „v Elizovu ste opravili izvrstno delo. Zaradi tega se ti ni treba slabo počutiti. Zapomni si, da so to sovražniki dežele. Nevarni so, ker so odločeni, da nas spreobrnejo, zato jih je treba uničiti. Poleg tega sem tega moža že nekoč prijel. Posvarili smo ga in ga kaznovali, pa se je znova kljubovalno vrnil k svojemu delu med verniki. Kurdakov, to ni bil nedolžen človek. Nikoli tega ne pozabi!“

No, počutil sem se malo bolje. Prav gotovo je imel Nikiforov prav. Ko pa sem gledal truplo Vasila Litovčenka, zelo krhkega mo-

ža, se mi ni zdel tako grozovit sovražnik. Kasneje sem zvedel, da je bil značajan mož z mnogimi duhovnimi sposobnostmi. Za svojo vero je veliko pretrpel. Bil je pogumen in se ni nikoli nikogar in ničesar bal.

„Kurdakov,“ je dejal Nikiforov, „ljudje iz okolice so zvedeli, da je bil nekdo ubit in da je tvoja skupina izvedla to racijo.“

„Je njegova žena to zvedela?“

„Seveda je. Iti moraš k njej in ji povedati, kaj se je zgodilo.“

„Da bi ji povedal, kaj se je zgodilo?“

„Našo verzijo, seveda,“ je dodal in se zasmel.

To je bilo nekaj, za kar se nisva dogovorila. Vendar sem ubogljivo odgovoril: „Da. Kje pa jo lahko najdem?“

„V bolnišnici.“

„V bolnišnici? Saj v raciji ni bila zajeta.“

„Ne, vendar je očitno občutljiva ženska in je bila zelo pretresena zaradi moževe smrti. Zadela jo je kap. Odpeljali so jo v urgentni oddelek bolnišnice Kempa,

v bližini pristanišča. Pojdi jo obiskat!“

„Kaj pa naj ji rečem?“

„Izmisli si kakšno zgodbo o tem, kako je dobil tisto rano na glavi.“

Zakaj pa nam je treba sploh kaj reči? Nisem videl razloga, zakaj koga to zanima. Vse je konec koncev zadeva policije; in če si je razbil glavo, si jo je po svoji krivdi. Saj so ga posvarili, pa ni hotel poslušati. Vendar ukaz je ukaz in moral sem iti. S policijske postaje sem se odpravil proti bolnišnici Kempji.

Ko sem povprašal za gospo Litovčenko, so me odpeljali v veliko sobo, v kateri je ležala na četrti postelji na desni strani, blizu okna. Zelo slaba je bila videti.

Negovalka mi je povedala, da je paralizirana od pasu navzdol, da je v šoku in da je dobila veliko dozo pomirjeval. Pogledal sem jo in zdelo se mi je, da je nekoč morala biti kar lepa ženska. Imela je kakšnih petinštirideset ali štirideset let; bila je drobne postave, temnih las in zelo lepih potez. Vendar je bila sedaj hroma in gotovo ne bo več mogla hoditi. Moževa smrt jo je pokončala. Moja prva misel ob pogledu nanjo je bila: **Kakšna škoda! Tako lepa ženska, pa v takem žalostnem stanju.**

Pravzaprav nisem čutil nobene resnične žalosti, le da je bila to pač smola. Moj edini občutek je bilo sočutje, ki ga premore vsakdo za vsakega v takem položaju. Tudi žal mi ni bilo zaradi tega, kar se

je zgodilo njenemu možu. Konec koncev, sovražniki dežele se pač ne morejo izogniti temu, da ne bi onesrečili tudi članov svojih družin.

Negovalka jo je zbudila in gospa se je zazrla vame skozi debelo otečene veke. Bila je zmedena in strmela je vame s prepadenim pogledom. Za trenutek me je prevzela nenadna žalost. Zbral sem se, stopil k njej in z uradnim tonom zdrdral: „Gospa Litovčenko, sem s petropavlovske policije. Sem vodja policijske operacijske skupine, ki je prišla vašega moža in ostale v Elizovu.“

Čakal sem na kakšen odziv ali migljaj. Misli sem, da bo gotovo izrazila jezo, ko me bo zagledala in zvedela, da sem eden od ljudi, ki so zakrveli smrt njenega moža. Vendar je nepremično ležala, v očitni otopelosti, ne da bi razumela moje besede. Sicer mi pa Nikiforov ni ukazal, naj ji stvari dopovem tako, da bi razumela. Rekel mi je le, naj ji povem. Če ni mogla razumeti, nisem jaz kriv.

Nadaljeval sem: „Uradno sem vam prišel pojasnit vzrok smrti vašega moža.“ Še naprej sem jo opazoval, če bi kako reagirala na moje besede, vendar ni. Spraševal sem se, če je izgubila tudi razum, tako kot je ohromela. Edino znamenje življenja, ki ga je pokazala, je bilo presunljivo ječanje, ki ji je prihajalo iz prsi.

Povedal sem ji, da je med aretacijo njen mož poskušal uiti, skočil v plitko reko in si na skalj raz-

bil glavo. Zdelo se mi je, da gleda naravnost vame, vendar me ne vidi. Njene otopele premikajoče se oči so izražale globoko, res globoko žalost.

Še enkrat sem ji razložil, da bi bil njen mož, če bi poslušal ukaze moje skupine in ne bi poskušal pobegniti, tega dne ob njej. Uboga ženska se je z velikim naporom trudila spregovoriti, vendar nisem mogel razložiti nobene besede. Na koncu je zaječala in omahnila na blazino.

Ni mi bila potrebno izgubljati še več časa. Rekel sem ji vse, kar sem ji prišel povedat.

Ko sem odhajal, so se njene oči srečale z mojimi in to me je pretreslo do srca. Nikoli ne bom pozabil tistega izraza na obrazu gospe Litovčenko. Bilo je tako, kot bi se globok, skrit notranji jok poskušal izviti iz njene notranjosti, ali pa da bi se glasen krik agonije hotel sprostiti brez uspeha. Njen preganjajoči pogled me je še dolge dneve zasledoval.

Odšel sem ven. Bil je topel, sončen dan, na obrežju za menoj je bilo živahno in počasi sem se vračal na policijsko postajo. Tam mi je Nikiforov rekel: „Kurdakov, ne sekiraj se zaradi tega. Opravljaš delo v dobro državi. Seveda bodo nekateri zato trpeli; a ti so najhujši sovražniki in kriminalci. Tega ne smeš nikoli pozabiti.“

Kljub temu sem le težko pozabil.

Kasneje sem zvedel, da je imel

duhovnik dva otroka — hčerko, ki jo je pobrala bolezen, in osemnajstletnega sina, ki je bil v tistem času pri vojaki. Uradno smo ga morali pismeno obvestiti o smrti njegovega očeta.

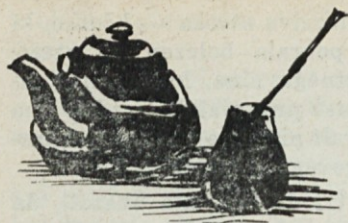
Čez tri dni so nam ukazali, da preiščemo dom duhovnika Litovčenka zaradi ilegalne literature. Nikiforov je zopet izlajal svoj ukaz: „Prevrnite hišo! Storite, kar le morete, da najdete literaturo!“

Štirje smo se odpeljali do hiše, ki je stala v središču Petropavlovska. Bila je to revna, razmajana, na pol podrtá koliba. Že na prvi pogled smo ugotovili, da duhovnik Litovčenko ni dobro živel. Pohištvo je bilo zelo obrabljeno in skromno.

Hišo smo premetali od vrha do tal in naš trud je bil bogato poplačan. Našli smo na roko spisane pesmarice, eno novo sveto pismo, ki je bilo pretihotapljeno iz tujine, in eno zelo staro, oguljeno in raztrgano biblijo.

Ko smo plen prinesli Nikiforovu, se je divje zarežal: „Čudovito!“ je rekel. „To lahko pošljemo v Moskvo, da jim dokažemo, kako smo tukaj delavni in kako opravljamo svoje delo.“

Tisto noč sem premišljeval o Litovčenkovem domu. Mož se vanj ne bo vrnil in žena ga ne bo čakala. Nenadoma pa sem se zdrl. Sergej, postajaš šleva! Zapomni si, da so to sovražniki najhujše vrste. To si moraš dopovedati, da ne boš pozabil.

med nami v Argentini

Mladinski dan v Slovenski vasi s celodnevno prireditvijo je bil v nedeljo 30. septembra.

Duhovne vaje za žene so bile od petka 28. zvečer do nedelje 30. septembra popoldne v Domu duhovnih vaj Marije Pomočnice v San Miguelu. Vodil jih je prelat dr. Alojzij Stare. Delalo jih je 48 žena.

Kamniški koledniki in Ansambel Slovenija ter pesnik in igralec Tone Kuntner so pod pokroviteljstvom slovenskega ministra za Slovence po svetu dr. Janeza Dularja in pod okriljem društva Zedinjena Slovenija gostovali v oktobru v Slovenski hiši ter krajevnih domovih. Zadnji nastop z zelo številno udeležbo rojakov je bil v Našem domu v San Justu v soboto 20. oktobra.

Na sestanku ZSMŽ v Slovenski hiši je 3. oktobra govoril arh. Jure Vombergar o prvem uradnem potovanju delegacije slovenske politične emigracije v Slovenijo.

14. obletnica pri Svetogorski Kraljici v cerkvi sv. Rafaela v Devoto je bila v nedeljo 7. oktobra s petimi litanijami Matere božje in blagoslovom z Najsvetejšim, slavnostno mašo, ki jo je daroval delegat dr. Aloj-

zij Stare in pri kateri je pel zbor Svetogorski zvon, z maziljenjem ostarelih rojakov in po maši s cerkvenim sporedom Kamniških kolednikov in recitatorjem Tonetom Kuntnerjem: Slavje se je nato nadaljevalo v farni dvorani ob pogrnenih mizah z nastopom Ansambla in Kolednikov.

23. Pristavski dan v Castelarju je bil v nedeljo 7. oktobra pod geslom „Zdrava bodi, moja lepa domovina!“ Po dviganju zastav je vodil somaševanje msgr. dr. Alojzij Stare, mašni nagovor je imel msgr. Zdravko Reven iz Ljubljane, pel pa je pristavski mladinski zbor pod vodstvom Anke Gaser in Kamniški koledniki. Po skupnem kosilu je bil ob 17,30 kulturni program: pozdrav predsednika Pristave Janeza Jelenca, slavnostni govor dr. Julija Savellija in veseloigra Izposojena nevesta v režiji Dominika Oblaka; igrali so z režiserjem Mimi Kočar, Jože Oblak, Marko Petek, Roži Klemenčič, Ani Kočar, Mara Petek, Helena Dolinšek in Bine Kočar, scena: Andrej Golob in Žiga Krištof, luči: Marko Čop. Komedijo so zaigrali tudi že prejšnji večer.

Na sestanku SKAS-a je 12. oktobra v Slovenski hiši govoril Boži-

dar Fink o vtisih z obiska domovine po 45 letih, mons. Zdravko Reven pa o razmerah v Cerkvi na Slovenskem.

Na kulturnem večeru SKA so 11. oktobra v cerkvi Marije Pomagaj na. stopili Kamniški koledniki, nato je pa v gornji dvorani Slovenske hiše igralec Tone Kuntner zaigral monodramo „Tako srečen bi bil, če bi ti razumela moje besede...“ (Iz pisma Stanka Vuka ženi Danici izbral Tone Partljič). — Na naslednjem kulturnem večeru 16. oktobra pa je Kuntner recitiral svoje pesmi.

24. obletnico Našega doma v San Justu so praznovali v nedeljo 14. oktobra. Ob 8. uri je bila v stolnici slavnostna maša. Z delegatom dr. Alojzijem Starcem so somaševali dušni pastir Tone Bidovec, župnik Janez Grilc iz Venezuele in mons. Zdravko Reven. Med mašo je pel Mladinski zbor ND pod vodstvom Andreja Selana. — Po maši je bila v Našem domu zahvalna akademija bivšemu dušnemu pastirju sanjuške skupnosti prelatu dr. Alojziju Starcu, nato otroške olimpijske igre, ob 13. pa slovesno kosilo. — Kulturni program je bil ob 18. uri: pozdrav predsednice ND Pavle Lipušček, slavnostni govor arh. Jureta Vombergarja in misterij Paula Claudela Marijino oznanjenje. V režiji Frida Beznika so igrali glavne vloge Janez Krajnik, Boštjan Modic, Janez Belič, Kristina Qualizza, Tatjana Modic in Cilka Bregar; v zboru deklet so nastopile Sonja Bregar, Nevenka Godec, Danica Metka in Veronika Malovrh, Mirjam Mehle, Lučka Oblak, Marta in Marjanka Se-

lan; sodeloval je tudi Mladinski zbor (Andrej Selan); sceno je zasnoval in izdelal Tone Oblak s fanti ND; za lučne in zvočne so skrbeli Pavel Malovrh, Dani Zupanc in Janez Jereb.

Svetovni misijonski dan smo letos praznovali v soboto 13. oktobra v Slovenski hiši. Somaševali so prelat dr. Alojzij Starc, Jaka Barle CM in Tone Bidovec, pel je Mladinski zbor s Pristave pod vodstvom Anke Savelli Gaser; misijonarje, ki so odšli iz naše skupnosti v Argentini, so predstavili Monika Bukovec, Marjan Loboda ml., Alenka Magister, Tinka Oblak, Andrej in Tone Rode, Alenka Smole in Helena Žužek.

Na sestanku Lige žena-mati je v Slovenskem domu v San Martinu govorila 16. oktobra Metka Praprotnik Luna.

Materinski dan je bil v nedeljo 21. oktobra; po vseh krajevnih središčih so šolski otroci in mladina pozdravili svoje matere in babice s petjem, recitacijami, nastopi, obdarovanjem in pogostitvijo.

Na duhovniškem sestanku v Slovenski hiši je 24. oktobra govoril msgr. Zdravko Reven o življenju in delu Cerkve v Sloveniji, župnik Janez Grilc pa o Slovencih v Venezueli in razmerah v Cerkvi v tamkajšnji deželi.

Versko srečanje deklet-srednjeolk je bil v soboto 27. oktobra od 9. do 17. ure v Hogar Guereño v mestni četrti Mataderos. Vodil ga je France Cukjati.

Rojaki v San Luisu in V. Mercede so 22. in 23. septembra sodelovali na „2. razstavi folklore in tradicije“, ki jo je organiziralo državno podtajništvo za kulturo provincijske vlade v San Luisu s sodelovanjem različnih narodnostnih skupin, ki živijo v provinci. Rojaki so postavili slovenski „štant“, otroci v narodnih nošah so nastopili s slovensko pesmijo, folklorna skupina s Castelarja pa z gorenjskimi in belokranjskimi narodnimi plesi.

Na 10. kulturnem večeru SKA je bilo 26. oktobra odprtje skupinske razstave slikarjev SKA. Olja in akvarele so razstavljali Ivan Bukovec, Andreja Dolinar-Hrovat, Marjeta Dolinar, Tone Kržišnik, Bara Remec in Milan Volovšek. Uvodne besede je povedal France Papež.

Skupni celodnevni izlet učencev slovenskih sobotnih šol je bil v soboto 20. oktobra na neko redovniško posestvo blizu Pilarja.

Slovenski narodni praznik 29. oktobra in Dan slovenske zastave je slovenska skupnost v Velikem Buenos Airesu praznovala v soboto 27. oktobra v Slovenski hiši. V cerkvi Marije Pomagaj je delegat dr. Alojzij Starc maševal za vse, ki so delali, trpeli in umrli za srečo slovenskega naroda. — V dvorani je povedal pozdravne besede predsednik pripravljalnega odbora Marjan Loboda, nato predsednik SDS in tajnik SNO dr. Peter Urbanc, slavnostni govor „Ob letošnjem slovenskem narodnem prazniku“ (posvečen spominu dr. Antona

Korošca ob 50-letnici smrti) pa je imel dr. Julij Savelli. — Dramski prikaz v 4 dejanjih „Svetinja“ Franceta Papeža so v režiji Lojzeta Rezlja zaigrali Marko Selan, Jože Oblak, Janez in Gabrijel Petkovšek, Klavdij Selan, Miloš Mavrič, Marjeta Selan, Ana Klemen, Alenka Smole, Marjeta Javoršek, Marko in Lojze Rezelj ml., Ciril Jan, Andrej Peršuh, Marcel Brula in Ciril Loboda; zvok in luči sta urejala Andrej Rode in Štefan Godec, sceno pa je pripravil Tone Oblak. — Za sklep je bila slavnostna večerja. Prireditve se je udeležila tudi skupina 31 rojakov iz Kanade.

Repriza Vombergarjeve veseloigre Čudna snubca je bila v Slomškovem domu v nedeljo 28. novembra ob prisotnosti kanadskih gostov.

Zdravnik dr. Miha Stariha je v nedeljo 28. oktobra po maši govoril v Slovenskem domu v Carapachayu o stresu.

Ljubljanski župan inž. Jože Strgar se je ob službeni dolžnosti v Argentini srečal tudi z našo skupnostjo: 1. novembra se je udeležil maše v cerkvi Marije Pomagaj in opravila pred spomenikom na dvorišču Slovenske hiše; v dvorani je gosta pozdravil preds. ZS arh. Jure Vombergar, nato je nagovoril zbrane rojake inž. Strgar, zbor Gallus pa je pod vodstvom Anke Gaser zapel krajši koncertni program; Inž. Strgar je zbor Gallus za leto 1991, ob 400-letnici Gallusove smrti, povabil na gostovanje v Slovenijo.

Dr. Peter Urbanc, vodja skupine

kanadskih gostov, je 2. novembra na 11. kulturnem večeru SKA predaval o vprašanju sprave in vojnih zločin-
cev.

Visokošolski tečaj je imel 3. novembra v Slovenski hiši sklepno prireditvev.

V Slovenskem domu v San Martinu je v soboto 3. novembra govoril Marjan Loboda o obisku delegacije SLS in SNO v Sloveniji.

„Lepa si in moja si, Slovenija!“ je bilo geslo 25. obletnice Cankarjevega doma in 6. mladinskega dneva v Berazateguiju v nedeljo 4. novembra. V dopoldanskih urah je bilo tekmovalje v odbojki, opoldne dviganje zastav, maša delegata dr. Alojzija Starca in Jožeta Guština, pozdrav lic. Ivana Korošca in skupno kosilo, kulturni program je napovedoval inž. Andrej Vidmar, oblikovali pa govor-
nika prof. Alenka Magister, zvezna predsednica SDO, in slavnostni go-
vornik Marjan Loboda ter otroci in mladina z recitacijo, narodnimi plesi in zabavnim prizorom.

Občni zbor ZSMŽ je bil 7. novembra v Slovenski hiši, nato pa predavanje dr. Jureta Rodeta o protestantskih skupnostih.

Na 12. kulturnem večeru SKA je 9. novembra predaval dr. Tone Arko iz ZDA o slovenskem manjvrednostnem kompleksu.

„Slovenska smo mladina!“ je bilo geslo 38. skupnega mladinskega dneva, ki je bil letos v Slomškovem domu v nedeljo 11. novembra. Celodnev-

na prireditvev je imela bogat spored: dviganje zastav, pozdrav, mladinsko mašo, tekmovalje v odbojki, skupno kosilo, kulturni program s sodelovanjem vseh odsekov in razvedrilo.

2. skupine duhovnih vaj za dekleta v Domu duhovnih vaj Mallinckrodt od 9. do 11. novembra se je udeležilo 15 deklet; vodil jih je p. dr. Lojze Kukovica DJ.

Sklepne prireditve slovenskih socialističnih dopolnilnih osnovnih šol so bile zadnjo soboto v novembru ali prvo soboto decembra.

Miklavževe prireditve so bile po vseh krajevnih domovih.

30-letnico svojega delovanja je Slovenski srednješolski tečaj Ravnatelj Marko Bajuk praznoval ob sklepni prireditvi v soboto 17. novembra. V cerkvi Marije Pomagaj je bila zahvalna maša, v dvorani Slovenske hiše pa jubilejna prireditvev.

Jubileji nadškofa dr. Al. Šuštarja (Stanislav Lenič)	354
Križevi poti slov. duhovnika (J. Gril)	342
Služabniki sprave (Alojzij Šuštar)	465
Ob Slomšku odkriti tiste korenine, iz katerih rastemo (Fr. Kramberger)	467

VI. OB DOGAJANJIH V SLOVENIJI

Izjava Komisije Pravičnost in mir (A. Stres)	38
SNO ob pretresih v domovini . . .	40
Odgovornost za javno življenje (izjava slov. škofov)	162
Izjava plenuma slov. kat. izobražencev	165
Molitev za Slovenijo (B. Fink)	167
Nov program SLS (B. Fink) . . .	170
Blagovest božiča 18989 (Vinko Beličič)	180
Tudi za mojo deželo prihaja dan (Naa luč)	181
Izjava SPŠK o spravi	216
Ura se steka tudi pri nas (Naša luč)	213
Izjava slov. škofov o volitvah . .	221
V slovenski prostor se je vrnila pomlad (Naša luč)	296
Pogovor nad jamo (J. Stanovnik)	338
Žalna slovesnost v Kočevskem Rogu 8. julija 90	401
Prvi korak v demokracijo (Naša luč)	404
Pogled na razmere v Sloveniji (Marko Kremžar)	405
Vera pod komunizmom (I. Žajdela)	410
Simbolični pogreb domobrancev v Kočevskem Rogu (Jože Škerbec)	451
Žalne slovesnosti v Teharjah, Crngrobu in Šentpavlu	522

VII. NAŠA ZGODBA IN NAŠA VPRAŠANJA

In življenje teče naprej... (France Pernišek)	22, 89
Kako je pravzaprav? (Zorko Simčič)	32, 95
Domobranska grobišča (Mladina, Lj.)	34

Za spravo (Z. Bajželj, Delo, Lj.)	34
Za spravo (Z. Bajželj, Delo, Lj.)	35
Spomin na zamolčane (Ivo Žajdela)	36
Iz naše kronike 25, 60, 92, 94, 99, 112, 251, 317, 381, 446, 508, 573, 632	
Demonov strahu reši nas, o Gospod (Alojz Rebula)	87
Naše šole v letu 1989 (France Vitrih)	126
Krsti, smrti in poroke 1989 (Oznanilo)	124
Zdmostvo po 45 letih (Božidar Fink)	203
Vetrinjsko polje (Janez Rotar)	203
Črne bukve-črna zgodovina (I. Žajdela)	211
Dve skušnjavi (J. Vombergar)	214
Ko rojak prost bo vsak... (SNO)	219
Bog je želel imeti priče (Stanislav Lenič)	260
Otavice — moja rešitev (Jože Krivec, Milan Zajec)	275
Moč žrtve — sila zvestobe (Marko Kremžar)	286
Marija in pol stoletja slov. zgodovine (France Bergant) ...	334
Ob 45-letnici naše poti v svobodo in pokola Slovenskih domobrancev (Božidar Fink) .	328
Spomin in sprava (SNO)	334
Od Vetrinja do Kočevskega Roga (J. Gril)	336
Spominski dan v Vetrinju	340
Naša neporočena mladina od 18. leta	379
Bilo je pred 45 leti (M. Kremžar)	397
Tebi, Oče, v spravi dar (Stane Snoj)	402
Zahvala in prošnje na dan simbolnega pogreba domobrancev (A. Starc)	455
Minister Dular med nami (J. Škerbec)	457
Pozdrav in klic k sožitju (Jure Vombergar)	459
Mrtvim čast — sprava med živimi (Janez Dular)	461
V novo dobo (SNO)	464

Predstavniki politične emigracije po 45 letih v Sloveniji (J. Škerbec)	515
Molitev slov. otroka za voditelje	521
O življenju in delu kiparja J. Žerovnika (Božidar Bajuk) ..	527
Moj beg v svobodo (Janez Mohar)	530
Za zidovi taborišča (J. Krivec) ..	551
Dve srečanja (Božidar Fink) ..	608
Žalna slovesnost ob Krimski jami	619
Spravni spomin umorjenih na Teharjah	622

VIII. POGOVORI

Z arh. J. Vombergarjem o poročanju naših mladih (J. Škerbec + skupina mladih) ..	26
Ob 45-letnici (Stane Snoj — Lojze Opeka)	265
Z dr. M. Kremžarjem o našem slovenstvu (J. Škerbec)	472
Pri akad. slikarki Bari Remec (Milena Ahčin)	483
Z baritonistom M. Finkom (J. Škerbec)	486
Rudolf Smersu, predsed. SNO, 85-letnik (Stane Snoj)	595

IX. JUBILEJ

Dr. V. Brumen 80-letnik (T. Brulc)	93
Dr. Anton Korošec, veliki sin malega naroda (J. Savelli) ..	612

I. IMELI SMO LJUDI...

Mšgr. Anton Orehar — dušni pastir v begunskih taboriščih (A. Stare)	148
Beati mortui — in memoriam Božidar Bajuk (J. Savelli) ..	153
100-letnica rojstva Joža Lovrenčiča (J. Lovrenčič ml.) ..	242
Pisateljica Zora Piščanc (Vinko Beličič)	243
100-letnica rojstva Franceta Vebrja (Vinko Brumen)	491
Umrli je dr. Janez Janež	606

XI. ZA NAŠE KRŠČANSKO ŽIVLJENJE

Molitev k Mariji Pomagaj (Stanislav Lenič)	195
--	-----

Marija kot znamenje zvestobe (Anton Nadrah)	196
Marija, žena vere in učiteljica vere (Alojz Rebula)	199
Na obisku pri Gospodu (Alojz Rebula)	592

XII. KAKO ZNAM ŽIVETI? (Alojz Šuštar)

Kako priti do zrele vesti?	18
Kaj pomeni odgovornost	79
Za kristjana nič novega?	238
Kako naj delam, kar je prav ..	365

XIII. NAŠA VERA (Dieter Emeis)

Verujem v Boga	14
Očeta vseмогоčnega	77
Stvarnika nebes in zemlje	144
In v Jezusa Kristusa	235
Sina njegovega edinega, Gospoda našega	299
Ki je bil spočet od Svetega Duha, rojen iz Marije Device ..	359
Trpel pod Poncijem Pilatom, križan bil, umrl in bil v grob položen	424
šel pred pekel	493
Tretji dan od mrtvih vstal	539
šel v nebesa	588

XIV. NRAVNA VPRAŠANJA (po Štefanu Steinerju)

Čut za greh	15
Grehu opustitve	78
Spreobrnjenje	145
Kaj je nujno verovati	237
Verski dvom	301
Čistost je vrednota	360
Dolžnost ljubezni do sebe	423
Red ljubezni do bližnjega	493
Sedmi dan počivamo z Bogom ..	542
Nedeljska maša — samo dolžnost?	590

XV. SVETO PISMO — MOJ VSAKDAN (France Rozman)

Koristnost branja SP ...	20,	83
Kako naj beremo SP danes ..		
.....	362,	428, 495

XVI. BOGOSLUŽNA ZNAMENJA PRI SV. MAŠI (Lojze Kozar)

Zvonjenje	17
-----------------	----

Kruh	81
Vino	424
Oltar	498
Kadilo	543
Oltarni prt	593

XVII. ZA DRUŽINO

Vzgajajmo za ljubezen (Dietmar Rost - Janko Bohak)

Vzgoja za odpoved	49
Vzgoja k telesnosti	113
Vzgoja k čistosti	186
Imenujmo stvari po imenu	307
Sramežljivost	367
Odgovori na vprašanja naih ot- rok	431
Od kod otrok	499
Rojstvo	564

XVIII. ZA MLADINO

Odpor do najbližjih — ljubezen do oddaljenih (J. Vombergar)	177
Predzakonski spolni odnosi (L. Kukovica)	434
Ostanimo zvesti svojim kore- ninam! (Nancy Selan)	562

XIX. SODOBNA VPRAŠANJA

Evolucionizem (Alojz Gerži- nič)	46
Človekove pravice v luči krščan- stva (Anton Stres) 103, 182.	232
Laiki in družbeno-gospodarska vprašanja (L. Kukovica) ...	545

XX. ZDRAVNIKOVI NASVETI (Miloš Kralj)

Arterioskleroza	52
Vnetje slepiča — apendicitis .	117
Visok krvni pritisk	559

XXI. PODLISTEK

Odpusti mi, Nataša! (Sergej Kurdakov) 54, 119, 187, 246, 310, 370, 437, 504, 567,	629
---	-----

XXII. NOVE KNJIGE

F. Pernišek, Zgodovina slov. Orla (R. Smersu)	111
Z. Simčič, Povratek Lepe Vide (A. Geržinič)	179
M. Kremžar, Stebri vzajemnosti (T. Brulc)	548

XXIII. POEZIJA

Vzhodno-japonski advent (Vla-	
-------------------------------	--

dimir Kos), platnice januar
O tistih učenjakih-trovcih z Vz-
hoda; Betlehemski gost (Vl.
Kos)

5

Jezik (France Papež) platnice
febr.

Besede (F. Papež)

67

V Tokiu sneži; Praznik češenj
(Vl. Kos)

148

Me čujete, gospod profesor?
(Vl. Kos)

158

Zgodovinski spomin (Stanko Ja-
nežič) plat. maj

Sonet očetu (J. Lovrenčič ml.)

242

St. Janežič. Iz zbirke Slovenske
žalostinke in hvalnice 210,
294, 322, 327, 335, 357, 403,
409, 433, 482, 485,

511

In vendar — nekoč bo! (Zorko
Simčič)

264

Iz Velike črne maše za pobite
Slovence (Tine Debeljak) ..

283

Nekončan akord (Vl. Kos) ...

298

Hvalnica besedi (Stanko Jane-
žič) platn. sept.

Pomladna pesem (Ivan Hribov-
šek)

451

Zasuta usta (France Balantič)

454

Naše luči (Oton Župančič) ...

503

O, vodi me, dobrotna Luč (J.
H. Newman) platn. okt.

Pesmi pomorjenih domobran-
skih pesnikov L. Legata, L.
Bračka, O. Peterke in I. Hri-
bovška

524

Vl. Kos: Šopek božjega veselja
514. Se e spominjaš? 541,

Tudi avtomobil je božji dar

566

Ko se spomin dotakne žive sli-
ke (Vl. Kos)

579

Sodelavci DŽ 1990: Milena Ahčin,
arh. Božidar Bajuk, Vinko Beličič,
prof. France Bergant, Tone Brulc,
dr. Vinko Brumen, Tine Duh, dr. An-
drej Fink, Božidar Fink, prof. Aloj-
zij Geržinič, dr. Taras Kermauner,
dr. Marko Kremžar, dr. Jože Krivec,
dr. Vladimir Kos, dr. Lojze Kuko-
vica, lic. Milan Magister, mons. Ja-
nez Mohar, France Pernišek, dr. Ju-
lij Savelli, Zorko Simčič, Rudolf
Smersu, Marija Snoj, Stane Snoj,
dr. Alojzij Starc, Jože Škerbec, Fran-
ce Vitrih in arh. Jure Vombergar.

Malo za šalo...

Pevka drugi pevki:

„Svoj glas sem dala zavarovati za zelo visoko vsoto denarja.“

„In kaj si potem s tem denarjem naredila?“

— — —

Mlada igralka drugi igralki: „Sijajno, dobila sem glavno vlogo v filmu Lepotica in pošast.“

„In katera bo igrala lepotico?“

— — —

Mož svoji mladi ženi: „Ljubica, katere hlače naj danes oblečem: nezlikane ali tiste, ki jim manjkata dva gumba?“

— — —

„Odkar igra moja žena klavir, zavidam Beethovnu.“

„Zakaj?“

„Ker je bil gluha.“

— — —

Na mejnem prehodu. Obmejni stražnik pregleda potna lista zakoncev Poznič in pogleda njega in njo nezaupljivo v obraz. Potem reče Pozniču:

„Kako lahko dokažete, da je ta dama vaša žena?“

„Dokažite mi vi, da ni, pa boste dobili od mene visoko nagrado.“

— — —

V bolnišnici za umsko prizadete.

„Komu pišeš?“

„Sebi.“

„In kaj stoji v pismu?“

„Ne vem, ker ga še nisem dobil.“

— — —

Zdravnik bolnikovi ženi: „Obraz vašega moža mi ni čisto nič všeč.“

Ona: „Meni tudi ne. Otroke ima pa vseeno rad.“

Uvoženo od doma

Proletarci vseh dežel, zresnite se!

— — —

Pri nas imamo najbolj popolno zamejstvo na svetu.

— — —

Revolucija ne žre svojih otrok, odrasli naj se pa le pazijo.

— — —

Namesto cvetja bi bilo treba od časa do časa položiti račune.

— — —

S poti, prihodnost prihaja!

— — —

Samo kazen brez zločina je strašnejša od zločina brez kazni.

— — —

Ker mu ura prehiteva, upa, da bo pred drugimi prispel v Evropo.

— — —

Nismo gradov gradili le v oblakih — ampak tudi v Kočevski Reki.

— — —

Pri nas imamo dve vrsti gospodarskega kriminala: Tisti, ki znajo, ne pridejo zraven, drugih, ki so zraven, pa se zaradi stare politične zaslombe ne moremo znebiti.

— — —

Pred Bogom smo vsi enaki, le pri plačah smo močno različni.

— — —

Dokler bomo samo lajali, bo zdravstvo še naprej na psu.

— — —

Nekoč: Tujega nočemo, svojega ne damo! — Danes: Tuj kapital hočemo, ker svojega nimamo.

— — —

Vsi obljublajo mleko in med, krav in čebel pa nihče nič ne vpraša.

DUHOVNO ŽIVLJENJE

SLOVENSKA VERSKA REVIIJA

Izdaja ga konzorcij (Slovensko dušno pastirstvo); urejuje uredniški odbor (Jože Škerbec) — Ramón L. Falcón 4158, (1407) Buenos Aires, Argentina. — Registro de la Propiedad Intelectual N° 90.877. — Tiska VILKO s. r. l., Estados Unidos 425, (1101) Buenos Aires, Argentina.

POVERJENIKI

ARGENTINA: Dušnopastirska pisarna, Ramón L. Falcón 4158, Buenos Aires. ZDA: Slovenska pisarna, Baragov dom, 6304 St. Clair Ave., Cleveland 3, Ohio 44103, USA. — KANADA: Ivan Marn, 131 A Treviue Dr. Toronto M8W 4C4, Canada. — TRST: Marijina družba, Via Risorta 3, Trieste, Italia. — ITALIJA: GORICA, Riva Piazzuta 18, 34170 Gorizia, Italia. — AVSTRIJA: Naročnino pošiljajte Mohorjevi družbi v Celovec.

NAROČNINA

Naročnina v Argentini za leto 1990: A 200.000.. in izdatki za pošto. drugod 27 USA dolarjev. DENARNA NAKAZILA NA NASLOV: Luis Stare, Ramón L. Falcón 4158, (1407) Buenos Aires, Argentina.

La Vida Espiritual

Revista mensual religiosa. Editor: Misión Católica Eslovéna (dr. Luis Stare). director: José Škerbec - Ramón L. Falcón 4158, (1407) Buenos Aires, Argentina. - Registro Nacional de la Propiedad Intelectual N° 90.877. — Talleres Gráficos "Vilko" S. R. L., Estados Unidos 425, (1101) Buenos Aires, Argentina.